ЛІСОВИЙ ВІСНИК

№1-2 (87-88) '19

www.lisvisnyk.com.ua

СКОРО ВЕСНА...

(СТОР. 46)

ЗМІСТ

Всеукраїнський журнал

Лісовий вісник

Головний редактор: ЧУРИЛО Оксана Андріївна
e-mail: lv.oksana0007@gmail.com
моб. тел.: +380951450135
Юридична адреса: пр-т Волі, 30, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43000
E-mail: lis.gurnal@gmail.com
Веб-сайт: www.lisvisnyk.com.ua
Бухгалтер: Тетяна Редькович, тел: 066 0889493
Верстка та дизайн: Микола Волошин

Редакція не несе відповідальності за достовірність даних, наданих респондентами, та зміст рекламних матеріалів. Редакція не завжди поділяє погляди авторів публікацій. Надіслані на адресу фото та рукописи редакція не повертає.
Передрук та інше використання стилю, дизайну, фото та змісту без дозволу редакції та посилання на «ЛВ» **не допускається.**

Журнал можна передплатити у відділеннях Укрпошти або замовити у редакції «ЛВ».
Передплатний індекс:
89631

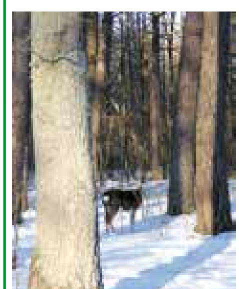

Фото на 1-й стор.: автор – **Оксана ЧУРИЛО**

Свідоцтво Міністерства юстиції України про державну реєстрацію друкованого ЗМІ КВ №18041-6891Р від 16.08.2011 р.
Редколегія: Волинське ОУЛМГ, Колісник Б.І., Туниця Ю.Ю.
Віддруковано у ТзОВ «Друкмаркет» Луцьк. 2019р.

Фото Любомира БЕЗРУЧКА

У цьому номері ЛВ буде багато про ліс. А ще багато про те, що відбувається навколо. Про життя і те, яким воно буде завтра.

А що ж буде завтра?

Буде новий день. Ранок. Встане сонце, вітер розвіє хмари, і хтось так само, як я, визирне у вікно й подумає: що сьогодні відбудеться? Чим цей день відрізнятиметься від вчорашнього? Що я маю зробити, щоб цей день змінився, щоб змінився завтрашній, і так далі.

Думаю, перш за все – маю рухатися. Іти до поставленої мети. Адже життя – це те, що з нами відбувається, поки ми складаємо плани. Справді, ми можемо плисти за течією. З дня у день робити рутинні справи. Скаржитися. Навіть «сваритися» з телевізором або одне з одним через те, що нічого не змінюється. А можемо – жити. Поставити мету і йти до неї.

«Життя вимірюється не тим, скільки в ньому років, а тим, скільки в цих роках справжнього життя», – казав Авраам Лінкольн. Круто сказано. Лінкольн знав, що каже. Бо ми можемо нарікати, що у нас немає часу. Але наш день такий же, як і в Леонардо да Вінчі, як у матінки Терези, як у того ж Лінкольна! Тільки їхні дні й роки не минули намарно.

Наші дні такі ж за величиною і ми вирішуємо, як їх наповнимо й чим. Як витратимо кожну годину, як використаємо відведений нам час...

«Через 20 років ви будете більше розчаровані тими речами, які не робили, ніж тими, які зробили. Тому відчальте від тихої пристані. Відчуйте попутний вітер у вашому вітрилі. Рухайтеся вперед, дійте, відкривайте!» – писав Марк Твен.

Так, є дві категорії людей. Одні вірують в неможливе. Інші роблять неможливе. До якої належати – рішення кожного.

Ми кажемо, що у нашій державі зараз криза. Але зважте: слово «криза», якщо його читати китайською мовою, складається з двох ієрогліфів: один означає «небезпека», інший – «можливість». За будь якої небезпеки є можливість, і нам варто її використати.

Змінюймо світ разом! Змінюймося на краще!

Головний редактор «ЛВ»
Оксана ЧУРИЛО

НОВА В. О. МІНІСТРА АГРОПОЛІТИКИ ЗМІНИТЬ СТАВЛЕННЯ ДО ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ?

У Міністерстві аграрної політики знову ротації. Кабінет міністрів звільнив виконувача обов'язків міністра аграрної політики та продовольства Максима Мартинюка.

На його місце призначили заступника міністра Ольгу Трофімцеву, повідомив віце-прем'єр-міністр Павло Розенко агентству «Інтерфакс-Україна».

«Мартинюка звільнили з МінАПК згідно з поданою заявою. Призначили в. о. міністра Трофімцеву», – сказав він після засідання уряду.

Ольга Трофімцева була заступником міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції.

Ставленик Прем'єр-міністра Володимира Гройсмана Максим Мартинюк очолював міністерство після того, як його покинув Тарас Кутовий, і з 22 листопада 2018 року як перший заступник міністра аграрної політики виконував обов'язки міністра.

Наш кор.

співпраця

СВІТОВИЙ БАНК ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛІСУ

Відбулася зустріч представників Державного агентства лісових ресурсів зі спеціалістами з лісового господарства та управління природними ресурсами Світового банку.

Результат зустрічі – започаткування нового проекту Світового банку з лісового господарства.

Старший спеціаліст з лісового господарства Світового банку Ендрю Мітчелл повідомив, що протягом цього року, залучивши міжнародних консультантів, буде проведено аналітичну роботу щодо стану лісового господарства України. За результатами аналізу буде ухвалено рішення щодо напрямів співпраці, підтримані Світовим банком.

«У попередні роки співпраці було досягнуто певних результатів, які було використано при розробленні нашим відомством та фахівцями і експертами проекту Стратегії розвитку лісового господарства, – зауважує заступник Голови Держлісагентства Володимир Бондар. – Потрібно працювати далі, щоб відбулося втілення цих напрацювань».

Також Володимир Бондар підкреслив, що дуже важливо, щоб під час нової аналітичної роботи залучені експерти та міжнародні консультанти розуміли специфічні нюанси лісового господарства України, які не характерні для інших держав.

Наш кор.

Нещодавно відбулися установчі збори для формування нового складу Громадської ради при Держлісагентстві.

ГРОМАДСЬКУ РАДУ СФОРМОВАНО

До ініціативної групи з проведення установчих зборів було подано 122 заяви від представників інститутів громадянського суспільства.

До установчих зборів було допущено 92 представники громадськості.

На засіданні установчих зборів було зареєстровано 84 особи, які й брали участь у голосуваннях.

Так, установчі збори визначили, що максимальна чисельність Громадської ради має становити 35 осіб.

Потім шляхом голосування бюлетенями із 84 осіб було обрано 35, які складатимуть Громадську раду при Держлісагентстві.

Проголосований на установчих зборах персональний склад Громадської ради, відповідно до законодавства, буде подано на затвердження Державному агентству лісових ресурсів України та оприлюднено на офіційному веб-сайті відомства.

Прес-служба Держлісагентства

КОНСОЛІДАЦІЯ ЗУСИЛЬ

Меморандум про співпрацю підписали Голова Товариства лісівників України Юрій Марчук і віце-президент «Всеукраїнської асоціації мисливців та користувачів мисливських угідь» Віктор Червоний.

Відтепер Всеукраїнська громадська організація «Товариство лісівників України» й Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація мисливців та користувачів мисливських угідь» консолідуватимуть зусилля, спільно працюватимуть у напрямку вдосконалення законодавства України про мисливське господарство та полювання, про захист тварин від жорстокого поводження, підтримку мисливців та користувачів мисливських угідь у забезпеченні їхніх законних прав та відкритості діяльності органів державної власності.

Всеукраїнська громадська організація «Товариство лісівників України» і Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація мисливців та користувачів мисливських угідь» спільно аналізуватимуть причини порушень законодавства, судову практику щодо оскаржень дій чи бездіяльності, рішень органів влади, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства і в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Наш кор.

РОЗВАЛ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧИ САБОТАЖ?

До 90 відсотків планують збільшити розмір нарахувань до Державного бюджету частини чистого прибутку державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями. Наразі готують відповідний проект рішення Уряду.

Федерація професійних спілок України виступила на захист лісівників.

«На наше велике переконання, для лісогосподарських підприємств області, і не тільки області, це буде просто катастрофа. Цілком зрозуміло, що за технічне переоснащення, а також придбання нової техніки та інвентарю, доведеться практично платити вдвічі більше. На сьогодні більшість лісогосподарських підприємств робити це не в змозі. Так що й надалі доведеться підварювати, підклепувати те, що є, і працювати. А про новітні технології, переоснащення підприємств можна забути й надалі працювати мечем Колесова, забути і про підвищення заробітної плати, – пишуть профспілчани у офіційному листі до Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана. – Незрозуміло, чому держава в гонитві за надходженнями до державного бюджету просто розвалює державні підприємства. Напевно, це комусь необхідно, тому що суб'єктів недержавної форми власності це не стосується.

Чим порушуються правила Конституції щодо суб'єктів господарювання різних форм власності, що суперечить нормам ст. 13 Конституції України та ч. 2 ст. 25 Господарського Кодексу.

Законом України «Про управління об'єктами державної власності» мінімальний рівень відрахування до Державного бюджету частини чистого прибутку державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями визначено у розмірі 30%. Постановою Кабінету міністрів України було встановлено у розмірі 75%, практично збільшено у 2,5 рази від мінімальної.

При таких розмірах відрахувань від прибутку до Державного бюджету більша частина лісогосподарських підприємств не могла нормально проводити технічне переоснащення. А що буде при відрахуваннях в 90 відсотків?

Федерація профспілок України вже звернулась до Прем'єр-міністра з проханням не допустити збільшення відрахувань державними унітарними підприємствами до державного бюджету частини їх чистого прибутку, запропонованого Мінфіном в розмірі 90 відсотків.

Ми сьогодні маємо зробити все можливе, щоб не допустити збільшення відрахувань від прибутку, а для цього необхідно дружно відстоювати свою позицію на всіх рівнях».

Наш кор.

ЯК СПЛАЧУВАТИ РЕНТНУ ПЛАТУ ЗА КОРИСТУВАННЯ ЛІСОМ

Законом №2621 з 01.01.2019 року змінено розподіл зарахування коштів рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів до бюджету, а саме:

- до загального фонду державного бюджету – 37%;
- до спеціального фонду державного бюджету – 26%;
- до загального фонду місцевого бюджету – 37%.

Також збільшено ставку з екологічного податку за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю і встановлено її у розмірі 10 гривень за 1 тонну. Із переліку платників екологічного податку за викиди двоокису вуглецю виключено суб'єктів господарювання, які здійснюють такі викиди в обсязі не більш як 500 тонн на рік. При цьому передбачено, що база оподаткування екологічним податком за викиди двоокису вуглецю за результатами податкового (звітного) року зменшується на обсяг таких викидів у розмірі 500 тонн за рік.

Внесено зміни до Бюджетного кодексу України, якими п. 16 ст. 29 у 2019 році запроваджено особливий порядок розподілу коштів екологічного податку за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення щодо надходження екологічного податку в частині викидів двоокису вуглецю, який зараховують до загального фонду державного бюджету у розмірі 100%.

Податкові зобов'язання за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю сплачують на окремий рахунок.

Також змінено розподіл зарахування коштів рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення до бюджету, а саме:

- до загального фонду державного бюджету – 70%;
- до обласного бюджету – 25%;
- до бюджетів за місцезнаходженням ділянки надр (сільський, селищний, міст районного або обласного значення, об'єднаних територіальних громад) – 5%.

Наш кор.

ЗАГАДКИ ЯДРОВИХ

Дерева у процесі фотосинтезу перетворюють вуглекислий газ на органічні сполуки вуглецю. Якщо частинами дерева живиться тварина, то вуглець повернеться в атмосферу під час її дихання або розкладання тіла після смерті. Якщо дерево після загибелі опиниться під землею, воно через тривалий час перетвориться на викопне паливо, зокрема вугілля. Але найчастіше тканини загиблих дерев і виробів із деревини розкладаються з участю абіотичних чинників, грибів і комах, унаслідок чого вуглекислий газ повертається в атмосферу.

Зовнішньо здорове дерево ялини, уражене гниллю

Зазначені процеси запобігають накопиченню «мертвої» деревини, створюють умови для існування багатьох видів організмів, підтримання трофічних ланцюгів, а також забезпечують підтримання кругообігу вуглецю на планеті. Водночас це не задовольняє споживачів продукції з деревини, коли руйнуються дерев'яні конструкції, а тим більше, лісівників, коли здорове на вигляд дерево із зеленою кроною виявляється гнилим усередині.

Гнилі – це ділянки деревини зі зміненим забарвленням і зниженою твердістю. Сортність і вартість ураженої гнилями деревини зменшуються до повної непридатності.

За забарвленням гнилі розподіляють на білі, бурі, строкаті та мармурові, за характером гниття – корозійні та деструктивні, за структурою – призматичні тріщинуваті та ямчасті, за розміщенням на дереві – кореневі, окоренкові, стовбурові, верхівкові, за розміщенням на поперечному зрізі стовбура – ядрові (центральні, серцевинні), заболоневі (периферійні) та ядрово-заболоневі (мішані).

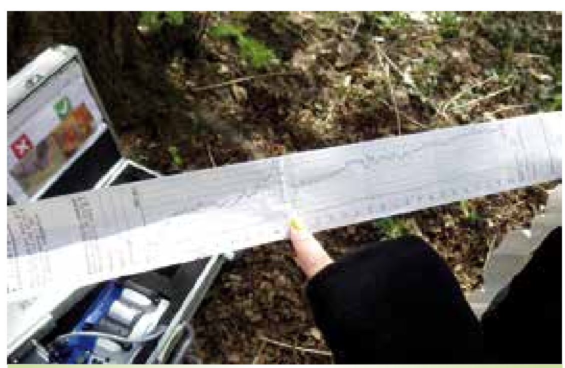
Точні відомості щодо поширення гнилей можливо одержати лише під час суцільних рубок, а на живих деревах – під час взяття кернів або висічок для вивчення радіального приросту, молекулярними методами аналізу та за допомогою так званих резистографів.

Під час використання резистографів у дерево чи виріб із нього на пев-

Зовнішній вигляд резистографа

Резистограма дерева

них ділянках вводять давачі через отвори діаметром 1,5 мм. Прилад фіксує зменшений опір деревини у зоні з наявністю гнилі порівняно з неураженою зоною. Результати вимірювання надходять на комп'ютер, який будує графік, що нагадує електрокардіограму. Спеціальна програма демонструє серію зрізів на різній висоті дерева, на яких видно особливості розміщення та об'єми гнилей, а також річні кільця. Вартість окремих моделей резистографа фірми Rinntech® (Німеччина) сягає 20 тис. євро. Їх переважно використовують для оцінювання міцності й надійності дерев'яних конструкцій, паль, щогл і стовпів, під час реставраційних робіт, а також для неруйнівної діагностики ураження старовікових цінних дерев (подібно до томографії чи рентгеноскопії органів людини).

На жаль, лісове господарство не може собі дозволити мати такі прилади хоча б у кожному лісгоспі. Тому діагностику поширення гнилей здійснюють за наявністю плодових тіл, які у деяких регіонах або в сухі роки взагалі не утворюються.

Сприйнятливість дерев до ураження збудниками гнилей переважно зростає з віком і залежить від породи. Так, деревина дуба, ураженого гниллю, тривалий час придатна для використання як ділова, тоді як деревина ясена, клена та в'яза помітно зменшує міцність у віці стиглості.

Прихований розвиток гнилей стовбурів є дуже небезпечним у населених пунктах та уздовж доріг, коли під поривом вітру верхівки чи відрізки стовбурів різної довжини відламуються й падають, травмуючи людей і пошкоджуючи транспортні засоби.

За зовнішнім виглядом крони дерева, уражені ядровою гниллю, характеризують як здорові та оцінюють І категорією санітарного стану. Навіть якщо однорічні плодові тіла гриба розвивалися на стовбурі навесні, а спостерігач оцінює санітарний стан дерева восени, він не виявить жодних ознак ослаблення цього дерева.

Ядрові гнилі розвиваються у центральній частині стовбура, яка не містить живих клітин і слугує переважно для механічного підтримання крони. Заболонь покрита корою, яка ефективно запобігає проникненню грибної інфекції.

Іноді гриби, що спричиняють ядрову гниль у живих стовбурах, уражують заболонь, унаслідок чого утворюється заболонна гниль. Деякі гриби (зокрема – дубовий трутовик) можуть одночасно спричиняти ядрову та заболонну гнилі.

Ясен заввишки понад 30 м, зовнішньо здоровий, виявився ураженим ядровою гниллю

ГНИЛЕЙ ДЕРЕВИНИ

Ядрова гниль берези

Збудники гнилі спроможні певний час існувати в живому дереві у латентній формі, тобто не спричиняти ушкодження тканин. Гриби можуть проникати в дерево через пошкодження кори й заболоні, які

Пень ясена, ураженого гниллю

Справжній трутовик

Несправжній дубовий трутовик

відкривають шлях до ядра. Важливими переносниками грибів під кору є стовбурові комахи. Можливе також заселення заболоні одними видами грибів, а потім заміщення їх іншими грибами, які проникають у ядро. Подальший розвиток і поширення грибів у дереві визначаються вмістом вологи у деревині.

Відповідно до шляхів проникнення в ядро, гриби умовно поділяють на: справжні ядрові гнилі, які інфікують дерева через природні «ворота» (місця злому гілок); ранові гнилі, що приникають через механічні пошкодження; гнилі, які проникають у серцевину через мертву заболонь.

Гриби справжніх ядрових гнилей еволюціонували разом із лісовими екосистемами і є їхніми природними складовими. З віком лісу кількість ослаблених дерев, що старіють, і природних пошкоджень (злам гілок вітром) збільшуються. Тому справжні ядрові гнилі поширені у старих лісах.

Збудники справжніх ядрових гнилей неспроможні проникнути в молоді дерева через штучні рани заболоні, а представники ранових гнилей неспроможні інфікувати старші дерева природним шляхом.

Збудники ранових ядрових гнилей заражають ядро через штучні механічні пошкодження, заподіяні під час рубок догляду чи вибіркових санітарних рубок, обрізки гілок і пні, меншою мірою – через пошкодження, спричинені дикими тваринами, тобто ці збудники є небезпечними в лісах, де ведуть лісове та мисливське господарство.

Усі гриби, що спричиняють ранові ядрові гнилі, беруть участь також у руйнуванні деревини лісосічних залишків. Водночас за наявності ділянок мертвої заболоні у живому дереві (що утворилася внаслідок механічної травми, опіку, ураження певними хворобами) ці гриби спроможні проникати в ядро у цих місцях і спричиняти ядрову гниль.

У насадженні з великою кількістю поранених дерев такі гриби можуть суттєво впливати на якість деревини.

Угруповання грибів відрізняються у заповідних лісах і лісах, де здійснюють господарську діяльність.

Так, справжні ядрові гнилі дуба – несправжній дубовий трутовик (*Fomitiporia robusta=Phellinus robustus*) і сірчано-жовтий трутовик (*Laetiporus sulphureus*) – поширені в перестійних насадженнях, але ніколи – у деревах середньовікових насаджень зі здертою корою. У лісах південної Німеччини справжня ядрова гниль бука відома лише у пралісах і заповідниках та відсутня в лісах з інтенсивним веденням господарства. Таким чином, на ділянках лісу, які виключені з експлуатації, втрати від розвитку ядрових гнилей відсутні, а самі уражені дерева є субстратом для розвитку багатьох корисних для лісу організмів, що сприяє збереженню біорізноманіття.

З іншого боку, в березових лісах

Трутовик березовий

північної Європи, де не ведуть господарства, ніколи не виявляли поширених у нас справжнього дубового трутовика (*Fomes fomentarius*), трутовика скошеного (*Inonotus obliquus*), несправжнього трутовика (*Phellinus igniarius*) та березового трутовика (*Piptoporus betulinus*). Це – збудники ранових ядрових гнилей, які трапляються в порівняно молодих насадженнях, що перебувають під впливом людини.

Наявність плодових тіл є основною ознакою зараження дерева. Часто вони утворюються лише після сильного поширення гнилі у стовбурі, але наявність обдирів кори та ран напевне свідчить про наявність гнилей.

У рани заболоні найчастіше потрапляють гриби, що спричиняють забарвлення деревини, пізніше – руйнівники заболоні, а в наступні роки у центральній частині стовбурів розвиваються «колони» гнилі.

Після заселення дерева збудники ядрової гнилі розвиваються, утворюють плодові тіла, в яких формуються спори. Вони поширюються вітром та інфікують сприйнятливі дерева.

Справжні ядрові гнилі утворюють плодові тіла двох типів: м'ясисті однорічні та тверді багаторічні.

Збудники справжніх ядрових гнилей, які уражують дерева без природних пошкоджень, зазвичай продукують багаторічні плодові тіла. Оскільки природні проходи на поверхню кори відсутні, такі плодові тіла формуються навколо зламів гілок і ракових утворень та спроможні розвиватися на живих деревах багато років. Так, відомі випадки, коли плодові тіла несправжнього дубового трутовика розвивалися на живих деревах понад 35 років.

Для грибів, які заражають стовбури через природні пошкодження і щорічно утворюють та поширюють спори, є характерними м'ясисті однорічні плодові тіла, як і для збудників ранових ядрових гнилей. Останні розвиваються просто на поверхні рани.

Гриби, які проникають у стовбури через природні ворота інфекції, зазвичай адаптовані до вузького кола дерев-живителів.

Останнім часом із розвитком молекулярних методів аналізу доведено, що деякі види грибів, які вважали збудниками гнилей багатьох порід дерев, насправді містять групи з кількох видів. Прикладами таких грибів є несправжній трутовик і сірчано-жовтий трутовик.

Аналіз досвіду різних країн свідчить, що поширенню справжніх ядрових гнилей у лісових насадженнях запобігають такі заходи: формування різновікових мішаних насаджень; уникання садіння сприйнятливих лісових порід на ділянках із високим поширенням інфекції; зменшення віку рубки головного користування для швидкорослих порід (осики, вільхи тощо) у регіонах, де насадження уражуються гнилями в молодому віці; селекція на стійкість.

Доведено, що вилучення дерев із плодовими тілами збудників ядрових гнилей в експлуатаційних лісах не є економічно доцільним, оскільки наявні плодові тіла вже утворили багато спор, які поширені вітром на значній площі. Цей захід не є доцільним у лісах, що ростуть в об'єктах природно-заповідного фонду, де багато видів грибів є рідкісними.

Заходи запобігання поширенню ранових ядрових гнилей передбачають зменшення травмування дерев під час рубки та, де можливо, здійснення обробки ран.

Доведено, що листяні породи насіннєвого походження меншою мірою сприйнятливі до інфекції, ніж порослеві, а серед останніх слід надавати перевагу порослі від пнів діаметром до 10 см, зокрема поодиноким порослевинам. Ялиця меншою мірою уражується збудниками гнилі під час рубок, аніж ялина, а мішані насадження стійкіші, ніж чисті. Показано, що ймовірність зараження ялини збудниками ядрової гнилі зростає у міру збільшення ширини рани. Тому дерева з наявністю ран завширшки понад 15 см мають бути вилучені під час доглядів, тоді як дерева із зарослими ранами можуть бути залишені.

Треба відрізати рихлі шматки кори в місцях механічного пошкодження стовбурів, що сприятиме формуванню калюсу та закриттю рани. Під час обрізки гілок бажано не зачіпати стовбур, уникати розривів кори біля обрізаної гілки та вилучати віддерту навколо рани кору.

А на завершення нагадаю, що молоді плодові тіла сірчано-жовтого трутовика, гливи звичайної, трутовика лускатого та деяких інших є їстівними. Їх штучно культивують і використовують у народній медицині.

Валентина МЄШКОВА

СКІЛЬКИ ЗАРОБИЛИ ТА НА ЩО ВИТРАТИЛИ КОШТИ ДЕРЖАВНІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ВОЛИНІ

325,9 млн грн – загальна сума річних податків, що сплачені державними лісогосподарськими підприємствами ВОУЛМГ за минулий рік. Зокрема, 132,2 млн грн надійшло до Державного бюджету, 112,5 млн грн – це податки та платежі до місцевих бюджетів; сума єдиного соціального внеску становить 81,2 млн грн. Тобто бюджети районів Волині за 2018 рік отримали від лісівників 112,5 млн грн!

За 2018 рік прибутково спрацювали всі держлісгоси області.

За результатами 2018 року лісгоспи Волині отримали 1 млрд 252 млн 479 тис. грн чистого доходу, що на 285 млн 753 тис. грн більше, ніж протягом аналогічного періоду минулого року (приріст 30%).

Традиційно джерелами надходження коштів є: дохід від реалізації лісопродукції, що за поточний рік становить721 млн 22 тис. грн, дохід від реалізації продукції переробки – 492 млн 569 тис. грн, дохід від мисливського господарства – 2 млн 370 тис. грн, дохід від реалізації іншої лісогосподарської продукції – 18 млн 383 тис. грн, дохід від реалізації послуг – 18 млн 135 тис. грн.

Протягом року вдалося підвищити заробітну плату на 25%. Так, середня заробітна плата лісівників за 2018 рік становить 10 тис. грн. Зокрема, у ДП «Городоцьке ЛГ» – 13 тис. 491 грн, ДП «Маневицьке ЛГ» – 11 тис. 697 грн, ДП «Володимир-Волинське ЛМГ» – 11 тис. 922 грн.

71 млн грн – обсяг капітальних інвестицій у 2018 році.

Із них 9,4 млн грн інвестовано в модернізацію ДП «Любомльське ЛГ», 7 млн грн капітальних інвестицій здійснено державним підприємством Маневицьке ЛГ», 7,7 млн грн – капітальні інвестиції ДП «Камінь-Каширське ЛГ», 5,6 млн грн – інвестиції у ДП «Старовижівське ЛГ».

Підприємствами області загалом придбано та оновлено основних засобів виробництва на суму майже 36,2 млн грн.

Лісівники вкотре переконались, що труднощі розвивають.

Саме події навколо галузі стали стимулом для роботи над поглибленням переробки деревини. Зменшення відходів, зниження собівартості, розширення асортименту, нові ринки збуту, підвищення конкурентоспроможності – таку мету переслідували лісогосподарські підприємства, оновлюючи обладнання.

Кожен, хто був присутній на введенні в експлуатацію нових лісопильних ліній Skywood, переконався, що на всіх трьох об’єктах створено комфортні робочі місця.

Запуск нового обладнання – це можливість наростити об’єми переробки.

Так, за 2018-й перероблено 423 тис. м^3 деревини, що на 39 тис. м^3 більше, ніж за 2017 рік.

Обсяг переробки деревини відомчими підприємствами ВОУЛМГ становив 30% від обсягу заготівлі круглого лісу і є найвищим серед підприємств Держлісагентства України.

Разом із цим, варто наголосити, що порівняно з попереднім роком, підвищено об’єми переробленої деревини майже в усіх виробничих підрозділах.

На кінець року відсоток продукції лісозаготівель у загальній структурі реалізації становить 56%, продукції переробки – 44%. У грошовому еквіваленті це 704,5 млн грн, отриманих від реалізації лісопродукції проти 536,3 млн грн надходжень від продажу продукції переробки.

У зв’язку із зростанням попиту на альтернативні види палива та подо-

рожчанням енергоносіїв було ухвалено рішення про збільшення підприємствами випуску тріски технологічної до 5,8 тис. м^3 на місяць.

Паралельно із розвитком виробництва особливу увагу приділяли дотриманню вимог охорони праці. У цей напрямок за рік інвестовано понад 11 млн грн.

Більш пильно попрацювали над відбором спецсортиментів та пиловників вищих сортів – маємо показник 80% виходу ділових лісоматеріалів від рубок головного користування і досягли загалом об'ємів 392,3 тис. м^3 за підсумками року.

Приємно, що робота держлісгоспів помітна, відчувається в області.

Соціальні проекти лісівників – не лише внесок у розвиток Волині. Це наше розуміння того, якою має бути співпраця підприємств галузі з громадами. Переважна частина працівників відомчих підприємств ВОУЛМГ проживають у сільській місцевості і не зі слів знають, наскільки важливі дієві соціальні проекти у громадах.

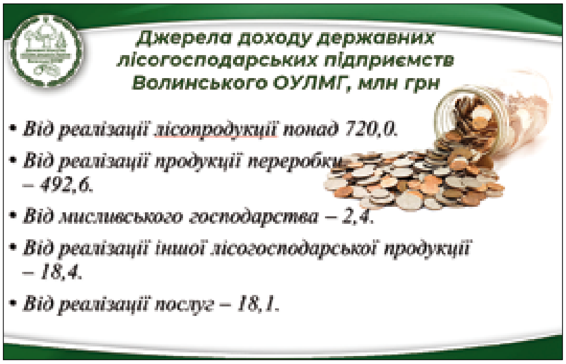
А це лісові дороги, які вже переважно стали соціальними і нерідко стають єдиним сполученням між віддаленими селами і в які протягом 2018 року інвестовано 11 млн 670 тис. грн.

Це 72 автобусні зупинки в екостилі: у кожному районі – ще одна соціальна програма, що триває й досі.

Це постійна увага до громадян і родин, які потребують особливої уваги, надання допомоги військовослужбовцям, співпраця з волонтерами.

Прес-служба Волинського ОУЛМГ

СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДАМИ – ПРІОРИТЕТ

Лісівники Волині вже традиційно тісно співпрацюють з місцевими громадами. У ці зимові місяці відбуваються зустрічі керівників лісогосподарських підприємств з депутатами місцевих ОТГ та сільських рад.

Таку практику запровадили ще торік з ініціативи начальника Волинського ОУЛМГ Олександра Кватирка.

Директори державних лісогосподарських підприємств, головні лісничі звітують про зроблене за рік під час сесій районних та селищних рад, напрацьовують основні напрямки роботи, які реалізовуватимуть спільно з органами місцевого самоврядування.

Минулого року відбулося майже 150 таких зустрічей, які в результаті принесли громадам відремонтовані автодороги місцевого значення, створення зелених зон, допомогу в ремонті шкіл, садочків, храмів.

Перші такі зустрічі у 2019-му відбулися в Ратнівському районі. Сесійне засідання Жиричівської сільської ради відвідав директор ДП «Ратнівське ЛМГ» Микола Мельник. Він прозвітував про те, над чим лісівники працювали протягом 2018-го, зокрема – про сплачені підприємством податки, втілені соціальні програми.

Про те, що лісівники й місцеві жителі однаково зацікавлені у збереженні лісів та їх раціональному використанні свідчить той факт, що ця сесія приділила значну увагу лісівничим напрямкам. До порядку денного було внесено питання «Про обсяги вирубок по лісгоспу», «Цінову політику лісогосподарства, а саме – вартість дров паливних для сільської ради, школи, населення», «Сплату податків до бюджету сільської ради» та «Затвердження технічної документації на землю».

Аналогічна зустріч на Ратнівщині відбулася під час сесії Кортеліської сільської ради.

Обидва засідання підтвердили актуальність лісівничих питань для громад, їх зацікавленість у сталому невиснажливому лісогосподарюванні та пошуку державницьких рішень у питаннях лісокористування, захисту та відновлення лісових угідь.

Наш кор.

ІЗ ВІЗИТОМ ДО ШВЕЦІЇ

Делегація Тернопільського ОУЛМГ перебувала у Швеції, аби ознайомитися з передовим досвідом шведських колег із вирощування садивного матеріалу лісових порід із закритою кореневою системою та в подальшому мати можливість запровадити автоматизовану систему вирощування садивного матеріалу на території Скала-Подільського лісництва ДП «Чортківський лісгосп».

Тернопільська лісівнича делегація під керівництвом начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Олега Яремка, за участі головного спеціаліста відділу лісового та мисливського господарства, охорони і захисту лісів управління Надії Козацької, директора державного підприємства «Чортківське лісове господарство» Василя Фреяка та лісничого Скала-Подільського лісництва цього підприємства Володимира Гайовського побувала в головному офісі шведської компанії ВСС.

Найбільше лісівників Тернопільщини зацікавило обладнання з підготовки насіння та вирощування садивного матеріалу із ЗКС, розроблене ВСС.

Ознайомлення з сучасними технологіями вирощування садивного матеріалу з ЗКС компанії ВСС здійснюють її менеджер з маркетингу Андреас Бернер та бізнес-координатор Евалдас Блажевічюс.

Прес-служба Тернопільського ОУЛМГ

ПИТАННЯ ЗУБРА

На Сокальщині планують побудувати вольєр для зубрів за зразком і досвідом Сторожинецького лісгоспу Чернівецького ОУЛМГ.

Ознайомитися з досвідом Сторожинецького лісгоспу у створенні та забезпеченні ефективного функціонування вольєру для утримання маточного поголів'я зубра європейського приїхала делегація зі Львівської області, до якої увійшли депутати та працівники апарату Сокальської районної ради, Великомостівської міської ради, спеціалісти ДП «Жовківське лісове господарство» Львівського ОУЛМГ, екологи, громадські діячі.

Вольєр, що його побудували сторожинецькі лісівники в 2014 році, сьогодні є єдиним в Україні, де в напівдиких умовах, у повному достатку під охороною лісівників проживають зубри – сім дорослих особин, завезених з лісів Вінниччини та з Миколаївського зоопарку, а також двоє маленьких зубренят, народжених тут минулого року. За задумом, зубрів з вольєру випускатимуть у природне середовище, щоб відновити місцеву популяцію лісового велетня.

Розташований вольєр у лісфонді Банилівського лісництва (лісничий Валерій Шпак), на теренах зоологічного заказника місцевого значення «Зубровиця».

«Плануємо організувати роботу аналогічного вольєру на теренах нашого району, бо нам також важливо турбуватися про збереження і розвиток довкілля, примноження фауни наших лісів», – зазначає Андрій Сенюк, голова постійної комісії Сокальської районної ради з питань агропромислового комплексу, земельних відносин, екології, раціонального природокористування та розвитку сільських територій.

«Ми багато чули про цей унікальний об'єкт – величезний вольєр для зубрів у передгір'ї Карпат, який по праву є гордістю не тільки наших колег зі Сторожинецького лісгоспу, не лише Буковини, але й усієї країни. Тому нам дуже важливо безпосередньо на місці побачити вольєр, детально дізнатися про особливості його роботи», – додає Ігор Слободяник, лісничий В'язівського лісництва ДП «Жовківське лісове господарство».

Гості зі Львівщини цікавилися питаннями охорони вольєру, територія якого у 80 гектарів огороджена спеціальною сіткою завдовжки у чотири кілометри, здатною витримати масивну навалу тварин. Крім цього, вздовж загорожі встановлено додатковий захист – систему «електропастух».

Зубр європейський занесений до Червоної книги України, Червоної книги МСОП, Європейського Червоного списку та належить до виду тварин, що є на межі зникнення в цілому світі.

За матеріалами Інституту зоології НАН України, загальна чисельність зубрів в Україні складає до 330 особин.

У Чернівецькій області зафіксовано 37 зубрів, 28 з яких живуть у дикій природі і 9 – у вольєрі ДП «Сторожинецьке лісове господарство».

«За чотири роки не було жодної спроби втечі тварин з вольєру, – розповідає лісничий Банилівського лісництва Валерій Шпак. – Навіщо їм втікати, коли ми їх годуємо, про них піклуємося. Зубри обережні, не допускають до себе людей. За першої підозри про небезпеку ховаються у лісі».

«Працівники нашого мисливського господарства «Зубровиця», яке є структурним підрозділом Сторожинецького лісгоспу, забезпечили достатню кормову базу для підгодівлі зубрів узимку, облаштували для цього кормосховища, годівниці (на фото), солонці в різних місцях вольєру. Маємо кілька спостережних веж (на фото) для охорони і контролю за територією», – розповідає головний мисливствознавець ДП «Сторожинецьке ЛГ» Сергій Чистов.

Отож, за зразком і досвідом сторожинецьких лісівників, аналогічний вольєр з'явиться й на Сокальщині, де якраз створюють новий національний природний парк «Надбужжя» імені Блаженнішого Любомира Гузаря. У межах НПП планують облаштувати розплідник для зубра європейського.

«Вибір вольєрного утримання та розведення зубрів зроблено з огляду на високу щільність населення регіону, близькість присадибних та агрогосподарств, яким тварини можуть завдати шкоди при вільному пересуванні. З іншого боку, це дозволяє контролювати чисельність стада, дбати про тварин, захищати їх від браконьєрів», – розповів Сергій Жмурко, голова Львівської обласної громадської екологічної організації «Західноукраїнське об'єднання лісівників та екологів».

«Приємно, що досвід роботи вольєру нашого лісгоспу стане корисним у реалізації планів львів'ян з примноження популяції зубра в українських Карпатах, над чим ми також працюємо вже тривалий час з позитивним результатом», – зазначає директор ДП «Сторожинецьке ЛГ» Ігор Беленчук.

Прес-служба
ДП «Сторожинецьке ЛГ»

ЗА ВИЗНАЧЕННЯМ «ВИКОНАНО» – ПРАЦЯ БАГАТЬОХ ЛІСІВНИКІВ

За підсумками роботи 2018 року державне підприємство «Городоцьке лісове господарство» стало найкращим із 26 лісгоспів, підпорядкованих Волинському ОУЛМГ.

Це – ліси Маневиччини. Успішно управляти та вести там якісне господарювання просто лише на перший погляд. Насправді бути керівником лісогосподарського підприємства у лісистих регіонах означає перебувати під пильним контролем місцевого населення, яке фактично живе з лісу, справедливо вважає його своїм і тому контролює кожен крок лісівників.

В умовах, коли через масове всихання соснових лісів – а саме на Маневиччині проблема стоїть особливо гостро – доводиться збільшити кількість рубок, недовіра до лісівників зростає. Більше стає і роботи, адже ліс потребує відновлення. Сухий ліс – це втрати на якості деревини. Отже – ріст витрат та зниження прибутків. А за невисоку зарплату на Маневиччині люди працювати не стануть.

Як не лише втриматися на бізнес-плаву у досить непростому районі, а й із року в рік демонструвати розвиток та навіть аболютне порозуміння з громадою, запитуємо у директора ДП «Городоцьке ЛГ» Віктора ДАНИЛЮКА **(на фото в центрі)**.

– Як вважаєте, що стало визначальним для такої високої оцінки роботи вашого колективу?

– Безперечно, сам колектив. У нас дружна сильна команда. Люди люблять свою роботу, тож і працюють як належить. Ми не працювали заради перемоги. Якщо чесно, навіть не сподівалися на неї. Про себе точно це кажу. Але тепер, коли вже отримали, будемо працювати так, щоб і в наступному році не втратити.

– Що для вас означає підбити підсумки року?

– Підсумки року для кожного з нас – час висновків. Як спрацювали, де досягнули гарних результатів, у чому і чому з'являлися проблеми, як ми їх розв'язували. І то лише збоку здається, нібито ми просто виводимо цифри, озвучуємо якісь факти. Я переконаний, що всі без винятку лісівники знають ціну цим показникам, розуміють, скільки праці колективу стоїть за простим визначенням «виконано».

Тому принагідно дякую кожному працівнику нашого колективу. За те, що чесно виконали покладені обов'язки.

– Розкажіть, будь ласка, коротко про підприємтво, яке ви очолюєте.

– До складу державного підприємства «Городоцьке лісове господарство» входить 6 лісництв, нижній склад, лісокомплекс та автогараж. Площа лісгоспу становить 29523,1 га.

Ліси Маневиччини, без сумніву, завжди були гордістю всієї Волині. Розуміючи це, ми особливо ретельно працюємо над їх збереженням та примноженням.

Найважливішим для нас було та залишається високоякісне відтворення площ лісових насаджень, вирощування високопродуктивних лісів.

На підриємстві проведено сертифікацію лісів. Щорічно робимо безперервне лісовпорядкування.

390 га – такі об'єми лісовідновлення минулого року. Все – власними силами та власним садівним матеріалом.

Значну увагу підприємство приділяє охороні лісу. Для цього маємо чотири пожежні станції, оснащені всім необхідним пожежним інвентарем, а також наявні три камери відеоспостереження, що охоплюють всю територію лісового фонду лісгоспу. Це дає змогу лісовій охороні лісгоспу оперативно виявляти та успішно боротися з лісовими пожежами.

Щодо об'ємів заготівлі, то з початку року обсяг проведення рубок формування та оздоровлення лісів здійснено на площі 556 гектарів.

Працюємо над розвитком переробки. У поточному році підприємством перероблено 23,4 тис. м^3 деревини, а це 30,5 млн грн товарної продукції.

В основному виготовляли заготовки для європіддонів, пиломатеріали, дошку-вагонку, дошку для підлоги та блок-хауз.

Намагаючись працювати з мінімальними втратами, з відходів виробництва підприємство виготовляє тріску технологічну.

Не забуваємо про те, що охорона праці є важливою складовою будь-якого виробництва. Саме безпека працівників і хороше здоров'я співробітників дозволяють зробити виробничий процес більш чітким та правильним. На заходи з охорони праці за 2018 рік лісгосп спрямував 485 тис. грн.

– Жителі громади вважають роботу у лісгоспі престижною. Чи не так?

– Дякую за таке визначення. Мені як керівнику це особливо важливо. Розумію, що не останню роль у цьому факторі відіграє рівень заробітної плати. Середня зарплата наших працівників за 2018-й, порівняно з аналогічним періодом минулого року, зросла на 26% і становить 13 тис. 500 грн.

Наші люди захищені соціально. Відповідно до колективного договору, працівникам лісгоспу виплачують винагороду за вислугу років, 13-ту заробітну плату, премії, а також надається одноразова матеріальна допомога в зв'язку з сімейними обставинами.

Чим найбільше пишаюся – нам вдалося відновити програму забезпечення працівників соціальним житлом. Торік було відремонтовано одне з приміщень, що буде використано з такою ціллю. Це ж для багатьох родин – основна проблема.

– Не секрет також, що лісгоспи є бюджетоутворювальними у кожному районі. На Маневиччині також?

– Так, ДП «Городоцьке ЛГ» справді є одним із найбільших наповнювачів бюджету в Маневицькому районі. За 2018 рік сплачено податків та зборів до зведеного бюджету та ЄСВ у сумі 18 млн грн, що більше на 3 мільйони порівняно з відповідним періодом минулого року.

– Такі значні суми податків. А як же власний розвиток?

– Незважаючи на відсутність державного фінансування та значне податкове навантаження, ми постійно намагаємося вкладати у розвиток підприємства.

Із усієї суми – 61 млн грн, що підприємство отримало минулого року від реалізації продукції, 20 млн грн було спрямовано на ведення лісового та мисливського господарства.

Основних засобів за 2018 рік було придбано на суму 1,3 млн грн, проведено благоустрій території лісокомплексу та автогаража на суму 895 тис. грн.

Оновлювали рекреаційні пункти. Від цієї роботи ми бачимо особливу віддачу, тому в цьому напрямку надалі будемо працювати не менш ефективно.

– Про соціальні проекти волинських лісівників зараз багато розмов. Та й не секрет, що так було споконвіку, так і лишилося: у селі люди йдуть по допомогу до лісника. Це правда. Але того ж лісівника найбільше й критикують. Як боретеся зі стереотипом, що лісник – то у лісі перший злодій?

– Чесно скажу: коли начальник управління Олександр Кватирко минулого року рекомендував проводити постійні зустрічі з громадами, не одразу було розуміння крайньої потреби в такій роботі. Здавалося, що лісгосп і так достатньо багато робить для розвитку громад. Але численні зустрічі, які ми провели у 2018-му, відкрили нам чимало проблем, нерозв'язання яких могло б потягнути за собою непорозуміння. Ми цього уникнули. Такі зустрічі вже стали традицією і для нас, лісівників, і для мешканців наших громад.

Питання, які розв'язуємо спільно, часто стосуються забезпечення місцевого населення якісними шляхами сполучення між селами. Наші лісові дороги вже давно стали соціальними. Цього року на їх розбудову підприємство витратило 443 тис. грн, за ці коши відремонтовано 4,7 км дорожного полотна, які сполучають населені пункти.

Чи не найбільше позитивних відгуків маємо від будівництва зупинок громадського транспорту.

Зупинки в екостилі вже є у селах Городок, Градиськ, Лишнівка та Прилісне. Очевидно, що на цьому така робота не завершиться, адже потреби ще є у багатьох куточках наших громад. Приємно, що ці дерев'яні споруди не лише створюють зручності для місцевого населення, але є архітектурною прикрасою сіл.

Порадившись із місцевим населенням, облагородили неповторну місцину із джерелом поблизу села Троянівка, також вдалося завершити спорудження зимового саду при Городоцькому шкільному лісництві. У найближчих планах – допомога у ремонті сільського клубу в селі Городок.

І на досягнутому не зупиняємося.

Світлана ГАВРИЛЮК

ХАТИНКИ ЛІСІВНИКІВ РЯТУЮТЬ ЖИТТЯ!

У горах на 20-градусному морозі, в снігових заметах та майже без зв'язку зі світом... Киянин Ігор Грищенко блукав у Боржавській долині чотири доби. А пошуки зниклого туриста перетворилися для рятувальників та лісівників на справжню спецоперацію. Шукали лижника гуртом: рятувальники, поліція, кінологи, лісівники та місцеве населення.

ПОШУКОВА ОПЕРАЦІЯ

...6 січня професійні лижники Ігор Грищенко та його товариш Віталій Півторак поїхали в Карпати, щоб «обкатати» дикі гірські схили на Пилипці. Несприятлива погода зле пожартувала з чоловіками. Через погану видимість вони загубилися біля гори Гимба. Віктора знайшли практично відразу – по обіді 7 січня, а от на пошуки Ігоря знадобилося чотири дні. Його відшукали пізно ввечері – о 23 годині 10 січня.

Оскільки заблукав турист у районі Боржавського масиву, на пошуки Ігоря Грищенка пішли 37 працівників Закарпатського ОУЛМГ із Міжгірського, Верхньогірського, Довжанського, Воловецького та Свалявського лісових господарств. У Свалявському ЛГ пошукова бригада прочісувала три лісництва: Свалявське, Боржавське та Березниківське. Як розповідає лісничий Березниківського ЛГ Іван Дукай (на фото), він разом з помічником Петром Семенюком укотре вирішив перевірити урочище Куртацька, знаючи, що на цій території є мисливський

будиночок, і розуміючи, що саме він може стати туристові у пригоді. Мали надію, що лижник знайшов там прихисток.

– У Карпатах під час сінокосу лісівники будують на літо хатки для себе. Таку хатинку сільськогосподарського призначення колись справді використовував наш працівник, а в останню добу там знайшов для себе порятунок Ігор, – розповів Іван Дукай. – У цій же місцевості його раніше шукали рятувальники, але він тоді ще до цього будиночка не дійшов. Дві доби ночував у лісі на схилі гори Гимба. А потім спустився вниз, на третю добу знайшов стіжок сіна в долині річки Боржава, зарився у нього, так провів ще одну ніч. За ще одну добу пройшов лише кілька сотень метрів – був у важкому стані. Але згодом таки дістався до лісового будиночка. Знайшов залишки їжі, розпалив багаття, пробував робити собі чай.

Увечері 10 січня Ігор Грищенко таки зміг додзвонитися на номер «101». Точні координати для пошуку дав лісівникам майстер лісу Міжгірського держлісгоспу Михайло Гимба.

Але знайти заблукалого туриста виявилося непросто. Снігу намело сантиметрів із 80. У помічника лісничого Петра Семенюка був позашляховик, тож вирішили їхати на пошуки автомобілем. Але прорватися вгору не вийшло. Тож розвернули машину та пішки подалися перевіряти хатинки.

– Із нами на пошуки пішли ще наші два хлопці-лижники, брати Михайло та Іван Гаджеги. Вони мали з собою широкі мисливські лижі-снігоступи, одягнувши їх, пішли угору, доки ми розвертали машину, а потім подалися їхніми слідами. Бачимо, вони прямують нам назустріч. І йдуть уже втрьох. Зрозуміли, що Ігоря таки знайшли. Ми вже не гаяли часу, посадили його в машину, довезли до посту лісової охорони та передали лікарям швидкої допомоги, – описував фінал пошукової епопеї Іван Дукай **(на фото)**.

ІСТОРІЇ ПОРЯТУНКУ

Українців вразила історія Ігоря Грищенка. У соціальних мережах багато хто стежив за пошуковими діями рятувальників та лісівників, навіть описував власний досвід виживання в горах узимку. Так, користувач Facebook Костянтин Кабачек розповів, що якось довелося потрапити у бурю на Говерлі, добу провів по пояс у снігу за нульової видимості. Врятувало те, що з напарником спустились до лісу і з аптечного бинта розпалили багаття, яке весь час доводилося роздмухувати, бо вітер гасив його. На щастя, їх знайшли рятувальники.

– Коли йдете у гори, треба серйозно готуватися, мати запасну батарею до телефона, GPS-трекер, щоб можна було відслідкувати маршрут, сигнальні ракети, компас, карту місцевості, – додає Іван Дукай. – Але якщо не маєте хорошої підготовки, то взимку краще милуватися горами з безпечного місця. Погано те, що у цій долині нема постійного зв’язку. Може, треба поставити додаткову станцію покриття. Ми допомагаємо усім, але за кращої погоди. Влітку, восени покажеш мандрівникам напрямок дороги, зорієнтуєш – і все закінчується без поганих наслідків.

ЯК УСЕ БУЛО

34-річний киянин Ігор Грищенко щиро дякує всім, хто брав учать у його порятунку, а також емоційно переповів історію виживання: «Коли у людини є бажання вижити і є заради чого жити, то інший бік медалі – екіпірування, запаси їжі, води і всі комфортні штуки – йдуть на другий план. Але без екіпірування, звісно, ніяк: воно зіграло ключову роль у тому, що я живий. Усі п’ять днів, поки гуляв по річці Боржава, думав про життя і здоров’я свого друга Віталіка, з яким ми просто розминулися в тумані у перший день.

Але я розумів: щоб жити, потрібно рухатися. Кожні 15 хвилин робив зігрівальні вправи – танцював, спав по 5-10 хвилин, потім знову грівся, і так всю ніч. Із першими променями сонця рухався далі. Я знав, що люблю свою сім’ю, люблю життя, своїх близьких, тому не маю жодного права їх підвести. Розумів: потрібно знайти вихід із цього зачарованого царства. Це було схоже на комп’ютерну гру, але жорстоку, реальну. Їжі не було зовсім, воду пив із струмка, набирав її в термос і ніс із собою. Снігу в тих місцях було під два метри: невтоптаного, пухкого. Робиш крок і провалюєшся. Виборсуєшся та йдеш далі. На допомогу мені були мої лижі на камусах, без них не вийшов би! Коли я дійшов до сінника, він здавався моїм єдиним порятунком від холодного снігу, в ньому я зміг поспати, трохи набратися сил і відігрітися. Майже дійшовши до будиночка лісника, я побачив вертоліт, який пролетів просто над моєю головою, але я був як голка в копиці сіна. Мене не побачили, звісно.

Усвідомивши, що чекати чергового вертольота марно, продовжив крокувати вперед. І от побачив біля річки якийсь будиночок. Це був той рятівний будиночок лісівника. Я зрозумів, що в ньому може бути їжа. І як же зрадів, коли мої надії виправдалися. Увійшовши всередину, виявив баночку з какао. Розмішавши цей диво-напій з водою в моєму термосі, я зробив ковток, потім другий. Свідомість потихеньку почала повертатися. Я виявив пічку-буржуйку і дрова, заготовлені на зиму. Розпалив піч і через кілька годин було зовсім тепло й добре. Я зміг висушити промоклий наскрізь одяг. Від тепла мене почало хилити на сон. Та я розумів, що потрібно підтримувати вогонь. Щогодини підкидав дрова в піч. І раптом серед ночі побачив спалахи ліхтариків. Зрозумів: мене знайшли! У хатину зайшли два лісівники. Це були брати Гаджеґи. Іван і Михайло. Не можу висловити словами, який я був радий їх бачити. Мої рятівники! Чоловіки привітали мене з другим днем народження, налили мені гарячого чаю і міцного глінтвейну, дали бутерброд із найсмачнішою відбивною в моєму житті. Ми загасили піч і зібралися на вихід. Я сказав, що буду йти на лижах своїм ходом. Один ішов попереду, інший – позаду, я – між ними. Таким конвоєм ми пройшли ще 2-3 км до машини лісівників, потім на ній ще хвилин 20 непроїзними дорогами до УАЗика. А там мене пересадили і повезли в лікарню Сваляви. Ніч інтенсивної терапії в реанімації, а на ранок – натовп журналістів, готових за всяку ціну видерти з мене інформацію для новин. Але я розумію – робота у них така...

Ще тиждень – інтенсивна терапія у лікарні Ужгорода. Відновлення після обмороження – процес тривалий, швидко можна тільки обморозитися. Уже в Києві, – операція. Відновлюватимуть те, що

ще живе. А потрібно було просто повернутися назад з Гимби вже прокладеними слідами. І всього цього могло б не бути. Ну що тут вже говорити, все вже відбулося. Спасибі всім, хто вірив у мене!».

ЩЕ ОДНЕ ВРЯТОВАНЕ ЖИТТЯ

Надвечір у четвер, 24 січня, до працівників ДСНС у Закарпатській області надійшло повідомлення про заблукалого лижника, громадянина Німеччини, який катався на гірськолижному курорті Драгобрат, що в Рахівському районі. Незважаючи на темну пору доби, шукати зниклого туриста відразу розпочали із обстеження частини масиву Свидовець, гори Драгобрат.

На допомогу рятувальній службі до пошукової операції було залучено також 11 лісівників ДП «Ясінянське лісомисливське господарство» зі Станіславського та Свидовецького лісництв.

47-річний Мірко Барч спустився з Драгобрата і пішов у невідомому напрямку. Як з'ясували згодом, він був упевнений, що за будь-яким поворотом в українських Карпатах є хата або село. Знайшли туриста тільки наступного дня. Шукали лижника і рятувальники, і лісівники, і небайдужі люди.

Як на те, чоловік залишив телефон у номері готелю. Проте за дві години після повідомлення про його зникнення рятувальники знайшли лижі, які, ймовірно, належали іноземному туристу.

Відшукали громадянина Німеччини за 17 кілометрів від місця, де він катався.

Усім екстремалам рятувальники нагадують, що перед походом у гори слід обов'язково реєструватись у пошукових групах. «Потрібно вказати маршрут, яким ви будете рухатися, зазначити, скільки часу плануєте бути в горах. Якщо щось станеться і не буде зв'язку, то ми зрозуміємо, що трапилася якась небезпека, і знатимемо, де вас шукати», – пояснює речник ДСНС Львівщини Христина Авдєєва.

Юлія ДАВИДОВА
та Олександра БІЛЕВИЧ
Фото прес-служби
Закарпатського ОУЛМГ

ЖАХ. БАЙДУЖІСТЬ ВБИВАЄ

Тоді коли лісівники й лісові хатинки рятують життя, а туристів, які губляться в горах, намагаються знайти з усіх сил, є люди, які за 25 гривень можуть занапастити чиєсь життя.

Через те, що 20-річна студентка Ірина Дворецька не мала чим розплатитися за маршрутку, водій висадив її серед дороги, не довізши до найпершої зупинки. Попри те, що тільки світало та був чималий мороз. Жоден із пасажирів не заступився за дівчину. І ніхто не захотів сплатити за неї 25 грн. Ірину висадили край дороги біля лісу, чи як зараз стверджують, вона сама вийшла з автобуса. Ясно одне: ніхто її не зупинив. Не подумав, що надворі морозний ранок. Що дівчина може загинути.

А ліс не завжди затишний – він може врятувати, а може й заколисати навічно. ...Між селами Рудня-Хочинська та Перга Олевського району Житомирської області є автомобільна дорога, а є лісова стежка, якою мандрують місцеві, коли хочуть скоротити шлях (приблизно на 1,5 км). Неподалік цієї лісової стежини батько й знайшов тіло доньки. Вона заблудилася і, провалившись у боброву яму, замерзла на смерть. ...Людська байдужість вражає. Вона – вбиває!

Наш кор.

22 січня 1919 року, коли в Києві урочисто проголошували Акт злуки, на столицю йшов більшовицький ворог. Тому виникла потреба у тимчасовій столиці. 2 лютого 1919 року під тиском більшовицьких військ, що наступали, Директорія й уряд УНР покинули Київ і переїхали до Вінниці.

У цей час, ще 10 січня 1919 року в Києві було ухвалено «Закон про ліси» в Українській Народній Республіці.

14 ЛЮТОГО — СТОРІЧЧЯ ЗЛУКИ ТА ВІННИЦЬКОГО ОУЛМГ

У складній суспільно-політичній ситуації, повній некерованості місцевими органами влади, в ситуації оголошення Директорією 16 січня 1919 року війни більшовицькій Росії ухвалюють досить змістовний закон про ліси!

Саме на його виконання урядом УНР вже у Вінниці було утворено інституцію Подільського губернського лісничого на підставі «Тимчасового Закону про Губерніяльних та Повітових лісничих», затвердженого Директорією Української Народної Республіки 14 лютого 1919 року.

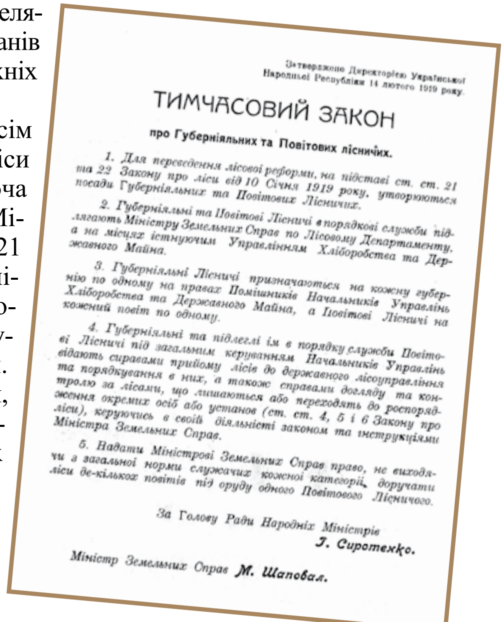
Тому саме цю дату утворення територіального органу управління лісами Подільської губернії логічно вважати днем утворення Вінницького обласного управління лісового та мисливського господарства.

З 1917 року це був перший законний орган влади, який, керуючись законними й підзаконними офіційними актами, опікувався лісовим господарством на підпорядкованій території.

Ще влітку 1917 року, за кілька місяців до жовтневого більшовицького перевороту, в Подільській губернії розпочалося самовільне захоплення селянами земель, лісів, сіножатей. Тривало безжальне винищення лісів, розпочате зразу після початку Першої світової війни.

Після 1917 року діяльність лісничих, як і становлення лісового господарства – складової частини народногосподарського комплексу, проходили в надзвичайно важких умовах громадянської війни, національно-визвольної боротьби українського народу, економічної розрухи і гострої паливної кризи.

Після жовтневого перевороту1917 року й оголошення всіх лісів державною власністю поміщики і капіталісти повтікали або були знищені. Лісова охорона покинула колишні приватні ліси. Згодом залишилася без охорони й більшість обходів у державних лісах. Селяни не визнавали жодних заходів органів влади, спрямованих на обмеження їхніх прав у користуванні лісами.

Затверджено Директорією Української Народньої Республіки 14 лютого 1919 року.

ТИМЧАСОВИЙ ЗАКОН

про Губерніяльних та Повітових лісничих.

1. Для переведення лісової реформи, на підставі ст. ст. 21 та 22 Закону про ліси від 10 Січня 1919 року, утворюються посади Губерніяльних та Повітових Лісничих.

2. Губерніяльні та Повітові Лісничі в порядкові служби підлягають Міністру Земельних Справ по Лісовому Департаменту, а на місцях істнуючим Управлінням Хліборобства та Державного Майна.

3. Губерніяльні Лісничі призначаються на кожну губернію по одному на правах Помішників Начальників Управлінь Хліборобства та Державного Майна, а Повітові Лісничі на кожний повіт по одному.

4. Губерніяльні та підлеглі їм в порядку служби Повітові Лісничі під загальним керуванням Начальників Управлінь відають справами прийому лісів до державного лісоуправління та порядкування в них, а також справами догляду та контролю за лісами, що лишаються або переходять до розпорядження окремих осіб або установ (ст. ст. 4, 5 і 6 Закону про ліси), керуючись в своїй діяльності законом та інструкціями Міністра Земельних Справ.

5. Надати Міністрові Земельних Справ право, не виходячи з загальної норми служачих кожної категорії, доручати ліси де-кількох повітів під оруду одного Повітового Лісничого.

За Голову Ради Народніх Міністрів
І. Сиротенко.

Міністр Земельних Справ *М. Шаповал.*

У такій ситуації ліси стали зовсім беззахисні. В 1917-1920 роках ліси на Поділлі масово знищували. Хоча було видано наказ по народному Міністерству Земельних Справ від 21 січня 1919 року «Про охорону лісів», але припинити самовільні порубки не вдавалося. Селяни вирубували насадження цілими дачами.

Органів більшовицької влади, які проголошували і створювали більшовики в інших частинах України, окупованих російськими більшовицькими військами, у 1918 році та в перші місяці 1919-го в Подільській губернії ще не було. На її території з центром у Вінниці діяли закони саме Української Народної Республіки.

Лісничі та їхні помічники чесно виконували свої службові обов'язки. І навіть в таких умовах намагалися охороняти ліси, дотримуватися елементарних правил ведення лісового господарства.

Прес-служба
Вінницького ОУЛМГ

ВІЙНА В ОБ’ЄКТИВІ

Як важко жити на території бойових дій. Жити, працювати, захищати Україну і українське... «Луганськ-Донецьк» – слова, які вже п’ять років асоціюються не тільки з агресією, розрухою, вбивствами, але й із героїзмом тих, хто пішов воювати, та тих, хто залишився там, аби своєю щоденною працею показувати, що ми не здаємося, що ми переможемо. Серед цих людей багато наших лісівників-героїв, які у такий важкий час намагаються сумлінно виконувати свою роботу, часто беруть до рук зброю, аби захистити рідну землю, рідну природу.

...Надто довго триває ця війна. Нерідко на територіях, де не лунають вибухи, вже й забувають, як важко доводиться там, на сході. Але треба пам’ятати. Усім!

Італійський журналіст Роберто Траван неодноразово відвідував схід України з метою фіксації та доведення до свідомості італійських і європейських громадян суворої реальності, в якій п’ятий рік живе Україна.

Його фотографії експонували на багатьох виставках в Італії, вони ставали переможцями міжнародних конкурсів.

Цього разу наприкінці минулого року він перебував у районі Операції Об’єднаних сил і на власні очі вкотре пересвідчився в незламній силі українського народу та непохитній стійкості українських воїнів.

Фоторепортаж відомого італійського журналіста, якого так бажали оголосити «зниклим» пропагандистські ЗМІ країни-агресора, оприлюднило одне з провідних та найстаріших італійських видань La Stampa.

Пропонуємо уважно подивитися світлини італійського репортера (La Stampa), що передають непросте буденне життя мирних українських населених пунктів поряд з лінією фронту та відтворюють героїчні обличчя захисників України, які, незважаючи на важку службу, непохитно вірять у перемогу!

Наш кор.

МІСТО НАД ВІСЛОЮ

Краків – одне з найбільш старовинних міст у Польщі. Офіційна назва – Столичне Королівське місто Краків, адже саме тут протягом семи століть коронували всіх королів Польщі. Це надзвичайне місто над Віслою, якому надано звання Європейського міста культури, центр Кракова внесено до Списку світової спадщини ЮНЕСКО.

Щоденно культурна столиця, а колись і справді столиця Республіки Польщі, приймає туристів з усього світу. І недарма тут так багато відвідувачів, адже у це місто можна справді закохатися... Варто лише раз приїхати – і наступні поїздки вже автоматично заплануються.

У Кракові неймовірно гарна старовинна архітектура, безліч історичних пам’яток, та й сама атмосфера тут особлива. Увечері, гуляючи біля палацу або головною площею Сукенніце та її бічними вулицями, на секунду заплющивши очі, можна враз опинитись у середньовічному місті, де навіть у повітрі відчутний запах, а вітер розносить відлуння тих далеких часів. Так гарно, що аж моторошно...

Краківська Площа Ринок – серце міста. Її прикрашають криті торгові Суконні ряди (Сукенніце), готичний костьол Діви Марії, невеликий костьол святого Войцеха, башта Ратуші, в підземеллях якої збереглися середньовічні кімнати тортур, а нині працюють театральна сцена та кав’ярня. Усе це оточують прегарні кам’яниці, кожна з давньою і цікавою історією. Кожен провулок та будинок шепоче свою старовинну казку або ж легенду...

Посеред Ринку – пам’ятник Адаму Міцкевичу, біля якого традиційно всі домовляються про зустрічі. Також Краків має свій королівський шлях. Як колись урочисті кортежі монархів, послів та достойних гостей, так і в наш час прямують ним туристи й любителі старого Кракова.

Починаючи з площі Яна Матейка, через готичний Барбакан і Флоріанські ворота, вулицею Флоріанською, де постійно збираються художники й експонують свої роботи, через Ринок, далі вулицею Гродською з її бароковими оздобами та костьолом святих Петра і Павла і врешті середньовічною, найбільш мальовничою вуличкою Канонічною можна дійти до Вавельського узгір'я.

Біля підніжжя Замку, над самою Віслою – печера Краківського Дракона. Нерідко можна почути від жителів Кракова легенду, що дуже схожа за змістом на українську про Кирила Кожум'яку, за якою Смок – потвора, що дихає вогнем, пожирала найвродливіших польських дівчат. Історії майже ідентичні. Українського Змія було переможено у водах Дніпра, а Краківський Смок луснув на березі Вісли. Нині він є одним із символів Кракова – зовсім не страшний, у сучасних скульптурах та іграшках часто усміхнений, вбраний у краківську шапку-конфедератку.

Ще одне місце, яке варто побачити, – це театр імені Юліуша Словацького, розташований також в центрі міста. Театр постійно ставить п'єси з 1893 року. Це одна з найбільш авторитетних і шанованих польських сцен. Будівля, зведена за проектом Яна Завейського, входить до числа найбільш цінних пам'яток архітектури еклектичного стилю в Європі. Його унікальний зовнішній вигляд вражає, а на фасаді є напис: «Краків – центр національного мистецтва». На фронтоні будівлі встановлено скульптури Мечислава Завейського, Тадеуша Блотницького, Альфреда Дауна. Інтер'єри прикрашені розмаїттям фресок віденських художників та дизайнерів. Поряд зі сценою збереглася старовинна гримерка знаменитого актора Людвіга Сольського.

Також тим, хто читав або чув історію про чоловіка, який у Другу світову війну врятував від смерті понад тисячу євреїв, буде цікаво відвідати музей Фабрика Шиллера. Побачені експонати та сама територія музею однозначно не залишать вас байдужими.

Місце, що також належить до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, – Казімєж. Це колишній єврейський район, де розташовано сім синагог, дві з яких працюють і зараз. Також тут досі функціонує відомий єврейський базар. Ці квартали просякнуті історією, гуляти цими вуличками – саме задоволення.

Кожне місто особливе по-своєму. І Краків – аж ніяк не виняток. Побувавши тут, можна відверто сказати, що він вражає і перевершує всі очікування...

Ляна ЧУРИЛО
Фото автора, Оксани ЧУРИЛО та з інтернет-джерел

Ми започатковуємо нову рубрику «Таке життя», де розповідатимемо про реальні історії, які обурили. Розповідатимемо, як треба, щоб було, і як є насправді. Робімо висновки разом! Перша історія 2019-го – про «Укрзалізницю».

КУДИ ВЕЗЕ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»?

Що для поляка 170 злотих? Маленька частинка зарплатні. Навіть якщо зарплата невелика, дозволити собі витратити таку суму можна. Саме близько 170 злотих коштує квиток на потяг із Кракова до Львова. Або десь 1300 грн, якщо їхати зі Львова.

А 1300 грн для українця, я вам скажу, – сума. І, звісно, ти сподіваєшся, що то не просто за те, що їхатимеш без пересадок. Одне слово, чекаєш вигод. Скажу чесно: я не звикла надто дивуватися. Тож надмірного нічого не чекала. І Україну, і Польщу накрили морози та заметілі й ми переживали, аби потрапити до Кракова вчасно, тому й вибрали для поїздки потяг, хоч і дорогувато, як на мене.

Проте я все ж сподівалася, що потяг має бути комфортним, адже курсує він не лише Україною. Але все за порядком.

ЗА КОРДОН

Щойно відчинилися двері, нас зустріли польською мовою. Отож, із Львова до Кракова ми з донькою їхали у вагоні з польськими провідниками.

Купе виявилося досить милим. Щоправда, триярусним. Зате чисте, із вже застеленими ліжками-полицями, з невеликою шафою, яка закривалася ширмочкою, в ній були вішаки для одягу, драбинка для комфортного діставання до верхніх полиць. Окрім того, у купе над столом була тумбочка із дзеркалом, а в ній на кожного пасажира чекали пляшка води та пластикові скляночки. Зізнаюся: я була приємно здивована.

Провідники охайні, привітні та мовчазні. Каву-чай не пропонують.

Ой, щоб, бува, не забула: долівка купе, та й весь коридор, були вкриті м’яким килимком. Він був таким чистим, що одразу захотілося роззутися. Можна було спокійно постояти, не боячись вимастити шкарпеток.

Попри те, що купе досить невеличке, все дуже пристойно. А головне – тепло і чисто.

Зазирнув провідник, запитав, чи все добре. Одразу попередив: аби було ще тепліше, варто опустити римські жалюзі на вікні. Ми так і зробили. Стало ще затишніше.

Нам роздали якісь герметично запаковані м’які штуки і мафіни. Теж герметично запаковані в прозорий целофан. Тістечко було видно. А от те друге було у білій щільнішій упаковці. Я спочатку подумала, що це якийсь сандвіч. Але виявилося, що там – махровий біленький рушничок та мильце. І все це – одноразове. Так, думаю, це не наші пакети із запраними синіми рушниками і жовтувато-сивуватою білизною. Ну, хто їздив нашими поїздами, мене зрозуміє.

...Через трохи – кордон. Перевірили паспорти, передивилися речі. У декого прискіпливіше, у декого просто запитали, що є. Одне слово, усе спокійно. Враження чудові. Зранку провідник постукав і попередив, що скоро наша станція.

Виходячи, я помітила ще одну цікавинку: перила у вагоні були розміщені всередині, а не знадвору. Отож, провіднику не потрібно було

витирати їх ганчіркою, аби люди могли вийти, не замастивши рук.

Краків. На вокзалі – усі вигоди: ліфти, пандуси для комфортного пересування із валізами, скрізь лавочки, інформаційні табло та безплатний wi-f і.

ДОДОМУ

Їду назад сама. Цим же потягом. Квитки назад теж купувала у Львові. За тією ж вартістю. Але!!!

Потяг запізнюється майже на годину. Доки чекаю, дивлюся, у яких поїздах їдуть європейці. Вікна світяться, а там... Чистота і порядок. Он люди їдять. Столи сервіровані. Видно, вагон-ресторан. Дивлюся на табло. Переживаю. Час спливає, а потяга нема.

Нарешті. З Кракова до Львова їде нас аж троє. Подружжя і я. Двері відчиняються і мене зустрічає український провідник. Ну, думаю, зі своїми назад їхатиму – перезмінка.

Попри те, що увесь вагон був порожній, а квитки я купувала заздалегідь, я розташувалася у першому крайньому купе, а подружжя – з іншого боку. Чому нам не продали місця у купе без «ароматів», незрозуміло.

Зайшла і одразу стало ясно: наше, «рідне». Купе було ніби і таке, але... Ті ж три полиці. Щоправда, середня висіла вертикально, як бильце до нижньої. Я спочатку навіть пробувала її виставити горизонтально, бо ж, думаю, засну, а прийдуть люди – як будуть розміщатися? Але згодом зрозуміла, що краще тієї так званої полиці не чіпати.

Застелено теж нічого не було. Оббивка явно була колись гарною, велюровою. Але тепер полиці перетягнули якимись коциками з твердої тканини. До того ж, вона вже була обдерта дене-де та поплямлена. Килимів на підлозі теж не було. Матраци, подушки та ковдри у кращих традиціях «Укрзалізниці» скручені рулонами й затиснуті на самому верху. Тумбочку ледь зачинила. Дверцята зі скрипом відчинялися при кожному рухові потяга. У тумбочці... води не було. Скляночок також.

Пляшечку «Лісової криниці» я отримала разом із пакетом постільного – нашим знов-таки «фірмовим» – одразу надірваним (напевно, для провітрювання). Як для «європейців» там поклали до простирадла та підодіяльника аж дві наволочки і два сині махрові рушники. Все це було щедро позначено синіми штампами, напевно, для того, щоб таке добро та хтось не поцупив.

Мафінів не дали, але запитали, чи буду чай або каву і чи я українка за паспортом. Здивувалася, але відповіла, що так.

Почувши мою відповідь, чоловік зрадів і запитав, чи буду забирати квиток. Одне слово, мене остаточно повернули у будні.

Я навіть не одразу стелитися почала. Дивилася на той пакет. На рулони над головою. На заляпане дзеркало на дверях. Подряпану драбину. Вирішила підзарядити телефон, але розетка не працювала. Римські жалюзі також ледь зачинилися, чим загнали мене у ще більшу тугу. Одне слово, «б/у».

Зсунула той згорток із матраца і того, що він в себе вмістив, висипала на себе купу пилу й почала стелитися.

Засновую ті подушки у наволочки і думаю. А чого поляки обслуговують своїх громадян, поважають, турбуються? Та й не тільки своїх, а всіх, хто їде у їхніх вагонах. А наші за ті ж гроші ставляться як до чогось... слів не підберу. Хіба ми інші? Хіба ми не варті того, щоб поважати одне одного? Хіба не заслужили? Не відстояли своє право на європейськість? Добре, все розумію, можливо, коштів на нові вагони нема. Але невже не можна їх вичистити, привести до людського стану? Невже полякам рентабельно возити людей, а нам ні? За ті ж кошти! Може, у наших країн різна арифметика?

Але, зрештою, поки ми не навчимося поважати себе, нас не будуть поважати інші. Давайте врешті будувати європейську Україну, а не чекати на диво. Дива не станеться.

Оксана ЧУРИЛО
Фото автора

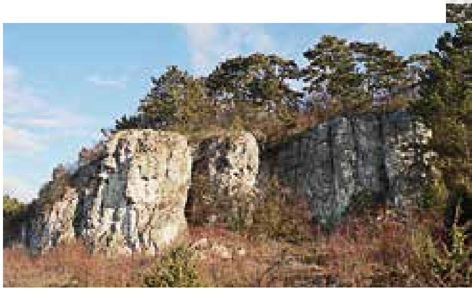

МЕДОБОРАМ – 29

8 лютого 1990 року Рада Міністрів Української РСР ухвалила постанову №25 «Про створення державного заповідника «Медобори» у Тернопільській області».

Сьогодні природний заповідник «Медобори» – добре відомий в Україні та за її межами. Він має площу 9516,7 га. Його територія – це найкраще збережені ділянки Товтрового кряжу, що сформувався близько 20 млн років тому як бар'єрний риф на дні теплого Сарматського (Галіційського) моря. Морські організми з вапняковим скелетом добре збереглися у прижиттєвому положенні в медобірських вапняках. Саме вони визначають унікальність Товтрової гряди для Європи. Заповідна територія більш ніж на 90% вкрита лісом. Зовсім незначну площу займають чагарники та луки. Є невеликі лучно-степові та наскельно-степові ділянки. Найменше – болотних та водно-болотних угідь.

Сприятливі природні фактори обумовили розвиток різноманітного і багатого рослинного покриву, наявність низки цінних рідкісних, ендемічних, реліктових і погранично-ареальних видів. Разом з тим, флора заповідника багата на медоносні, лікарські та вітамінні рослини.

Для заповідника на сьогодні встановлено та підтверджено зростання 189 видів водних та 90 видів ґрунтових водоростей, 359 видів фітотрофних та 297 шапинкових грибів, 188 видів лишайників.

Флора мохів налічує 160 видів, а список вищих судинних рослин – близько 1000 видів. Понад 90 видів рослин є регіонально-рідкісними, 41 занесено до Червоної книги України, 6 – до Європейського Червоного списку, 5 – під охороною Бернської конвенції. Тут також виявлено 4 угруповання, занесені до Зеленої книги України.

Тваринний світ сформований у специфічних умовах Товтрового кряжу. Різновікові деревостани, висока залісненість схилів, перемежування їх зі степовими ділянками, порослими різнотрав'ям і островами ягідних кущів, створюють сприятливі умови для оселення тварин. У заповіднику представлені всі фонові види Подільсько-Придністровського зоогеографічного району.

Найбільшою групою є комахи, з яких наразі ідентифіковано понад 2000 видів, до Червоної книги України занесено 22 з них. У заповіднику та його околицях трапляється більш як половина видового складу хребетних області. З риб тут виявлено 15 видів, один з яких – у Червоній книзі України, земноводних – 11 видів, із 7 видів плазунів один занесено до Червоної книги України. Орнітофауна заповідника нараховує 196 видів. Більшість – представники рядів горобцеподібних, соколоподібних, совоподібних, дятлоподібних. 25 пернатих – у Червоній книзі України. Ссавці в заповіднику представлені 53 видами, з яких 25 – червонокнижні.

Багата територія заповідника і на історико-культурні пам'ятки: Звенигород з чотирма капищами та Бохіт і Говда (кожне з одним капищем), селища землеробів і ремісників (15), цілющі джерела, печера відлюдника, скелі Франка. На капищі городища Бохіт стояла (XI-XIII ст.) всесвітньо відома статуя Збруцького Святовита, який є унікальною за технікою виготовлення та зображеннями скульптурою. На схилі гори Бохіт стоїть «дольмен», який так само, як і англійський Стоунхендж, належить до мегалітів. Науковці припускають, що городища-святилища, засновані в XI-XIII ст. у Медоборах, прийняли на себе функції ліквідованого внаслідок релігійної реформи 988 року язичницького святилища в Києві. Пам'ятки історії і культури на території природного заповідника «Медобори» не мають аналогів в Україні.

Наш кор.

НОВЕ ШКІЛЬНЕ ЛІСНИЦТВО НЕЗАБАРОМ З'ЯВИТЬСЯ У ЛЮБЕШОВІ

ДП СЛАП «Любешівагроліс» Волинського ОУЛМГ уже має під опікою два шкільні лісництва. Одне з них діє на базі В'язівненського ліцею, інше – в Березичах Любешівського району. Вже сьогодні активно відбувається робота над запуском нового проекту в Опорному навчальному закладі «Люб'язівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Любешівської районної ради Волинської області».

«Коли є бажання і ціль, то результати будуть», – стверджує головний лісничий підприємства Володимир Ковальчук.

А результати, як виявилося, є вже. Для порівняння: у В'язівненському шкільному лісництві навчається 15 вихованців, у Березичівському – 12, а Люб'язівський ліцей готується прийняти на науку лісівничої справи аж 25 дітей.

Набір проводять добровільно і позиціонують навчання як факультатив для учнів 7-9 класів. Однак є навіть і молодші школярі, які бажають долучитися до лісівничої справи.

«Шкільне лісництво створено для того, щоб навчитися змалечку представляти свою професію. Нехай з тих 25 діток двоє-троє підуть навчатися лісівничої спеціальності – ми вже будемо знати, що внесли, як то кажуть, свій вклад у розвиток галузі», – радіє такому починанню Володимир Ковальчук.

Люб'язівське шкільне лісництво, як і інші, буде забезпечене усім, що потрібно для навчання. Для облаштування тематичного кабінету лісівники вже замовили плакати і стенди на лісівничу тематику, уже підібрано клас, в якому проходитиме навчання. Однак найбільше майбутні вихованці чекають на лісівничу форму – вона школярам дуже подобається.

«Шкільне лісництво у Люб'язі ще тільки на стадії створення, а група вже давно сформована», – каже Володимир Ковальчук.

З вихованцями буде працювати вчителька біології.

Навчальний процес шкільного лісництва є досить потужним, а вихованці Любешівського задніх не пасуть і вже встигли показати, що конкурентоспроможні. Минулоріч посіли третє місце на конкурсі «Любиш ліс – обирай FSC».

Окрім науки, діти також долучаються і до корисних справ. Одна з них – виготовлення годівничок для птахів, нещодавно відбувся конкурс на кращу з робіт.

Головний лісничий Володимир Ковальчук зазначає, що роботу з дітками розпочнуть, щойно укладуть відповідний договір.

Валерія КОЛІСНИК

СКІЛЬКИ ЗВІРІВ НА ВОЛИНІ

Традиційно з початком року стартує зимовий облік звірини. До таксаційних заходів залучають працівників національних природних парків і заповідників, єгерів державних лісомисливських господарств, користувачів мисливських угідь інших форм власності, районних мисливствознавців, представників Держспоживслужби, УТМР, Українського товариства охорони природи, громадських природоохоронних організацій. Окрім «перепису», вони переймаються також охороною звірів, зокрема – знищенням петель та пасток, які полюбляють ставити на звіриних стежках браконьєри. Тож скільки звірів на Волині?

Це питання цікавить природоохоронців, мисливців, господарників, науковців. Та й пересічному українцю таки цікаво, чи не перевелися звірі й пернаті на Волині.

– Не перевелися, – стверджує голова Волинської обласної організації Українського товариства охорони природи Віктор Комаров. – У четвер був у Звірівському лісомисливському господарстві, бачив багато оленів плямистих. Я був здивований побаченим.

Віктор Васильович разом з іншими природоохоронцями та єгерями брав участь у традиційному «зубровому переписі».

– Як він проходив? – поцікавився, адже облік цього червонокнижного звіра ось уже впродовж багатьох років прикове до себе особливу увагу і природоохоронців, і пересічних громадян.

Таксаційні заходи із зубром мають особливості і труднощі, тому до них вже традиційно, крім працівників ДП «Звірівське ЛМГ», залучають працівників

НПП «Цуманська пуща», членів обласної організації Українського товариства охорони природи, науковців, волонтерів.

– Звірівське лісомисливське господарство виділило нам дві підводи, – провадить Віктор Комаров. – Цілий день кружляли найпотаємнішими стежками, та побачили лиш зуброві сліди, лежанки й послід. Самого ж червонокнижного господаря пущ зустріти не поталанило. Отож, окрім «снігових відомостей», опитували єгерів, які щодень об'їжджають лісові угіддя, підвозять до годівниць корм для звірів та здійснюють їх охорону.

Єгер ДП «Звірівське ЛМГ» Роман Бокій цієї зими відзняв на мобільний телефон п'ять зубрів, які переходили дорогу, ще зафіксував одного самітника і сімейну парочку з телятком. Загалом же у наших лісах, на думку авторитетної комісії з «перепису», може бути до вісімнадцяти зубрів: два – у вольєрі і шістнадцять – у вільному утриманні. Хоча дехто вважає, що в цуманських лісах може бути ще й одне телятко зубра.

Це гарні новини, адже дають надію на відродження зубрового стада.

– Цьогорічний січень потішив нас снігом, що для таксаторів стало добрим знаком, – розповідає завсектору мисливського господарства Волинського ОУЛМГ Василь Сухопор. – Адже дикі звірі дуже обережні, тримаються подалі від гамірних місць. Часто це віддалені хащі, болотисті місця. Виявити їх навіть досвідченим єгерям непросто. Тож для зручності обліку ми послуговуємося природним сніговим покровом, на якому можна прочитати історії життя мешканців лісу. Адже сліди залишають олені, лосі, козулі, дикі свині, зайці, лисиці, білки, вовки, навіть пернаті, які люблять поблукати снігом у пошуках їжі.

У лісомисливських господарствах, окрім огляду місцевості, єгері вдаються до прогонів звірини. Адже деякі з лісових мешканців надто обережні, й підняти їх із вподобаних лежанок для проходження облікової процедури можна тільки голосним погейкуванням та постукуванням об дерев'яні бубни. У ДП «Звірівське ЛМГ», в угіддях якого, за словами директора Сергія Тишковця, мешкає понад тисяча звірів, їх кількість можна простежити на підгодівельних майданчиках, куди вони регулярно навідуються. Але деякі з ласунів люблять «водити козу» по підгодівельних майданчиках, яких тут близько сорока, тож можуть потрапляти на очі багатократно. Інші ж, як олені благородні або зубри, полюбляють відлюдні місця, їх побачити навіть єгерям вдається не завжди.

– Ми маємо 44 тис. га мисливських угідь, – розповідає головний мисливствознавець Маневицького району Микола Корець. – Це чималенька територія, продивитися усі «писання» на снігу не так і просто. ДП «Маневицьке ЛГ» вдячне фахівцям управління екології та природних ресурсів Волинської облдержадміністрації, держекоінспекції та головного управління ветеринарної медицини у Волинській області, які долучилися до таксаційних заходів. Нам стали у пригоді записи польових телекамер, які працюють цілодобово, та спостереження за підгодівельними майданчиками. Їх у нас 10, до них регулярно навідується уся звірина. За підрахунками, у наших угіддях поголів'я диких звірів залишається на рівні минулого року.

– Ми вели візуальне спостереження за підгодівельними майданчиками, вивчали сліди в угіддях, – зазначає представник ТОВ «Шацьке мисливське господарство» Олександр Наумич. – У нас зменшилося поголів'я диких свиней, натомість лосів і козуль побільшало.

Остаточні результати «перепису» диких звірів та пернатих стануть відомі уже найближчим часом. До 15 лютого, зазначає Василь Сухопор, у сектор мисливського господарства Волинського ОУЛМГ усі без винятку користувачі мисливських угідь мають подати відомості про результати обліку та проекти лімітів добування мисливських тварин.

Головний спеціаліст відділу комплексного управління, біо-

ресурсів та природно-заповідної справи управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА Сергій Шавук у цей гарячий для «перепису» час чи не щодень виїжджав безпосередньо в лісові та болотно-польові угіддя. Попри те, що кожне мисливське господарство, незалежно від форми господарювання та підпорядкування, веде облік чисельності дичини на своїх угіддях, загальнодержавний контроль здійснює управління екології та природних ресурсів Волинської обласної державної адміністрації.

Наскільки змінилася чисельність звірини і птаства порівняно з минулими роками, промовисто говорять і цифри. Звісно, жоден вовк чи кабан не приходить, щоб записати себе у єгерську книгу. Тож уся статистика відносна, але, твердять фахівці, похибка у підрахунках доволі незначна.

Отож, 2016 року в області під час зимового «перепису» (за архівними джерелами автора) нарахували 12034 копитних – 575 лосів, 482 оленів європейських, 610 оленів плямистих, 7562 козуль, 2793 диких свиней. З них 5179 копитних – в угіддях ВОУЛМГ (відповідно за видами – 225, 212, 440, 3222, 1068), 2463 копитних – в угіддях УТМР (відповідно за видами – 126, 789, 1706, 544), 4392 копитних – у двадцяти користувачів мисливських угідь іншої форми власності (ГО, СЛАП, РМТ, МПП, ПП, ТзОВ, РТМР).

У 2015 році, якщо говорити про хутрових, в угіддях різних форм власності обліковці налічили 69282 голів: 34465 зайців-русаків, 6438 білок, 8094 ондатр, 7705 бобрів, 2351 лисиць, 11 вовків, 807 єнотовидних собак, 58 норок вільних, 535 норок американських, 1025 борсуків, 1014 видр, 1583 куниць кам'яних, 2378 куниць лісових, 2476 тхорів чорних, 342 горностаї. Найбільше хутрових – 43064 голів – мешкало у 15 УТМРівських угіддях.

У 2016 році на Волині облікували 228586 пернатих: ДАЛГ – 36052, УТМР – 170249, інші користувачі – 22285. Найбільше крижнів – 59672, лисок – 38903, горлиці звичайної – 19815, баранця звичайного (бекаса) – 17048, перепілки –15226, припутня – 14209, слукви (вальдшнепа) – 13073, сірої куріпки – 12973,чирянки малої – 7183, рябчиків – 6520, чирянки великої – 5501, курочки водяної – 5428, тетерука – 2891, широконіски – 1856, свища – 1832, норознів (сірих качок) – 1499, лебедів – 1432, норців великих – 1135. Варто наголосити, що того року в угіддя державних лісогосподарств розселено 40 копитних (диких свиней). Минуло два роки. Концепція ведення мисливського господарства в області кардинально змінилася. Волинське обласне управління лісового і мисливського господарства взяло курс на вольєрне розведення звірини і пернатих.

– Відкритим на сьогодні залишається питання збільшення чисельності основних видів копитних мисливських тварин і доведення їх кількості до оптимальної, – наголосив на звітній колегії начальник лісоуправління Олександр Кватирко.
– За даними попередніх обліків, у мисливських угіддях наших підприємств їх налічується близько п'яти тисяч за оптимальної чисельності вісім тисяч. З метою збільшення чисельності копитних тварин у наших угіддях ми беремо курс на вольєрне їх розведення. Перші кроки в цьому напрямку вже зроблено. На сьогодні маємо 9 вольєрів для диких свиней, у яких налічується 49 голів маточного поголів'я, три вольєри – для фазанів з поголів'ям близько 200 особин та три вольєри – для диких качок з кількістю близько 700 голів. У першому півріччі цього року заплановано побудувати вольєри для диких свиней площею 170 га, для плямистого оленя – 35 га і для фазана – 3 га.

Потрібно зазначити, що у нас також з'явилася ферма оленів благородних у фермерському господарстві «Аміла» біля села Радовичі на Турійщині. Її на 20 гектарах збудував депутат обласної ради Роман Микитюк. З часом господар планує розширити територію до 120 га, а поголів'я довести до 500 голів. Зараз там – трохи більш як сотня.

Територія ферми має шість підсекцій, де мешкають англійський, угорський, два підвиди латвійської та інших порід. Роман Микитюк оленів розводить з метою добуття пантів, з яких роблять ліки.

Цьогоріч близько сотні оленів з'явилося і в приватному вольєрі **(на фото)** Богдана Колісника. Екс-начальник ВОУЛМГ хоче внести і свій вклад у розвиток флори і фауни Волинського краю.

Якщо уважно придивитися до діаграми «Динаміка чисельності копитних тварин в угіддях Волинської області», можна констатувати, що їх найбільшу чисельність зафіксовано у 2008 та 2013 роках – 12755 та 13649. Цьому вочевидь посприяли державні лісомисливські господарства, які на 2007 та 2012 роки у своїх угіддях мали відповідно по 7558 та 8214 голів. У 2017 році чисельність копитних знову почала збільшуватись і сягнула 12345 голів. Уперше за всю історію «переписів» до рівня копитних тварин в державних лісомисливських господарствах – 5050 – підтягнулися інші мисливські користувачі – 4947 голів. УТМРівці у своїх угіддях нарахували тільки 2348 копитних.

Головними проблемами для збільшення чисельності дичини залишаються браконьєрство, недостатня кормова база та хвороби. Якщо зі сказом лисиць вдається більш-менш успішно боротися за допомогою європейських програм вакцинування з повітря, то дикі свині залишаються беззахисними перед АЧС. Можливо, саме з цим фактором, попри його заперечення, і пов'язане значне зменшення поголів'я диких свиней.

Щодо браконьєрства, то природоохоронці намагаються вести з ним боротьбу усіма можливими методами. Та часто доводиться констатувати, що свідомість багатьох людей не відповідає європейським надбанням: браконьєрські походи з незареєстрованою зброєю, використання тренованих мисливських собак, петлі та капкани – ось аж ніяк не повний перелік фактів недоброзичливого ставлення до братів наших менших.

– Болючою проблемою залишається браконьєрство, – наголошував Олександр Кватирко у звітній доповіді на колегії лісівників. – Ми ніяк не можемо позбутися цього явища, про яке у розвинених країнах майже не пам'ятають. Браконьєрство руйнує всі зусилля мисливського господарства.

На кінець грудня 2018 року в області на порушників правил полювання складено 340 протоколів. Працівники підвідомчих підприємств держуправління їх склали 283 – 83% з усієї кількості. Сума штрафів становить понад 56 тис. грн.

Олександр Михайлович відзначив активну роботу з охорони державного мисливського фонду працівників Маневицького, Старовижівського та Ківерцівського лісових господарств. Для радикального розв'язання проблеми браконьєрства, вважає він, має з'явитися реальний господар у мисливських угіддях. Хай це буде низовий мисливський колектив чи клуб або інша організація, які у змозі вести господарство та охороняти свої угіддя.

Тож чи буде зростати чисельність диких звірів та пернатих на Волині, щонайперше залежить від прихильності людей. Природний чинник – також надважливий. Зменшення площі водного басейну, зневоднення лісоболотних угідь, активна лісогосподарська та сільськогосподарська діяльність не сприяють цьому. А з іншого боку – зміна кліматичних умов, зокрема відсутність значних морозів і снігопадів, дає звірині можливість почуватися комфортніше. Та потрібно сказати й про те, що людина завжди воліє регулювати чисельність певних видів звіра, зокрема це стосується вовка, лисиці, а тепер, схоже, цей інтерес зачепив і бобра. Тому в наступні роки гранична чисельність диких мешканців наших лісів і водно-болотних угідь залежатиме ще й від філософської доктрини самих людей стосовно братів наших менших.

Сергій ЦЮРИЦЬ
Фото автора

МИСЛИВСТВО У ГАЛИЦЬКОМУ СЕЙМІ КІНЦЯ XIX — ПОЧАТКУ XX СТ.

Чеслав Василевський (1875-1947). Після полювання на лося.

Мисливство як галузь суспільного виробництва стосується інтересів багатьох соціальних верств суспільства: власників земельних ділянок, яким, відповідно до тогочасного законодавства, належала дичина, та власне мисливців, які лобіювали найкорисніші для себе умови полювання. Інформація про розв'язання проблем мисливства Галичини знайшла відображення практично у всіх тогочасних періодичних виданнях. Виходячи з партійних, громадських, корпоративних інтересів, вони тенденційно подавали інформацію з метою вплинути на настрої суспільства. Порівняно з іншими історичними джерелами інформації, у стенограмах засідань Галицького сейму відображена об'єктивна інформація щодо суспільних настроїв, оскільки там зафіксовано висловлювання депутатів різних партій, які представляли інтереси різних соціальних прошарків галицького суспільства.

Із матеріалів засідань Галицького сейму бачимо, що низка політиків відстоювали інтереси селян. Так, депутат Євген Олесницький (1860-1917), член Народницької партії, доктор права, депутат від сільських ґмін Стрийського повіту, під час розгляду Ловецького закону восени 1907 року виступив на захист селян. Голова Галицького сейму граф Станіслав Бадені на засіданні 14 лютого 1907 року вказував, що Мисливський закон має відповідати господарському значенню розведення мисливської дичини, яку треба охороняти. З іншого боку, слід дотримувати право кожного в найкоротший час отримувати повне відшкодування за спричинені дичиною збитки, і обов'язок відшкодування покладається у запропонованому проекті на орендаря полювання. Він побажав депутатам знайти компроміс при ухваленні Мисливського закону, відзначаючи, що його підтримала Католицька спілка, а експерти вважають цей закон найкращим серед всіх країн Австрійської корони.

Про політичні перипетії під час ухвалення Мисливського закону йшлося на 26-му засіданні першої

сесії сьомого періоду Галицького сейму, яке відбулося 8 лютого 1896 року. На цьому засіданні депутат сейму Крамарчук обурювався, що фракція лівих, яка підтримує інтереси селян, під час голосування була здебільшого відсутня, тоді як політики правого крила всі були на місці. Після голосування за Мисливський закон та його ухвалення голова сейму в своєму виступі відзначив, що цей Мисливський закон на вищому рівні врегульовує відносини між мисливцями та селянами, а також розв'язує питання відшкодування завданих мисливськими тваринами збитків сільському господарству.

На засіданні Галицького Сейму 28 вересня 1907 року теж піднімали питання про відшкодування збитків, завданих мисливськими видами тварин сільськогосподарським товаровиробникам. З доповідями на захист селян виступав депутат від сільських ґмін Станиславівського повіту Йосиф Гурик. Попередньо на засіданні Галицького сейму в 1903 році він вже обурювався діями держави, у якій закон так ображає селянство. Про права селян Богородчанського повіту (з сіл Пороги, Космач, Манява, Кривець, Раковець, Яблінка, Кричка) на відшкодування збитків йшлося у виступі депутата Барабаша 29 жовтня 1903 року. Його підтримали також депутати Король, Гурик, Старух, Остапчук, Могольницький, Крамарчук, Поточек, Мазикевич, Стапинський, Влодек, Бойко, Олесницький, Вільчкевич, Богачевський. Іван Курівець на засіданні Сейму 16 лютого 1914 року звертав увагу намісника Галичини на зловживання службовим становищем лісничого Юзефа Кисілевського з Великої Тур'ї Долинського повіту. Він при визначенні суми відшкодувань занижував їхню вартість у десять разів, обзиваючи селян «мургами, драбами, злодіями і ріжними гидкими словами», та змушував їх до виконання замість громадських робіт його домашніх без оплати, лише за горілку або ром. Депутат Кирило Трильовський на засіданні Галицького сейму 4 березня 1914 року в інтересах селян висловив думку, щоб у гуцулів не відбирали зброю, бо з її допомогою вони мають захищатися від ведмедів та вовків.

Дебати депутатів Галицького сейму від 23 жовтня 1908 року стосувалися внесення змін до Мисливського закону й зафіксовані в стенографічних описах. Участь у цих дебатах взяли багато депутатів. Так, депутат Олесницький у доповіді закликав українську та польську інтелігенцію об'єднатися з метою захисту прав селян щодо вільного полювання на власній земельній ділянці. Він нагадав, що у багатьох європейських країнах мисливство було причиною повстань проти влади. На закінчення промови у залі аплодували та вигукували «Браво!». Цікаво, що його виступ українською мовою записано транслітерацією латинським шрифтом.

Також участь у дебатах взяв депутат Король. Його доповідь теж була українською мовою і публікувалася транслітерацією. Опубліковано також промову одного із засновників польського народного руху, журналіста, головного редактора часопису «Товариш народу», керівника депутатської фракції «Селянська спілка» від сільських ґмін Кросненського повіту Яна Стапінського. Він підтримав селян щодо надання їм можливості добувати дичину на своїй землі й тим самим запобігати збиткам від дичини. У цьому томі стенографічних звітів опубліковано промову депутата Сколишевського, який розкритикував позицію Олесницького щодо права вільного полювання для власників земельних ділянок. Він також вказував, що проект мисливського закону не відповідає інтересам селян, і запропонував внести зміни, щоб організацію права оренди мисливських угідь передати від ґміни до мисливської спілки, як це відбувається у Чехії, Нижній Австрії. Об'єм стенографічних описів лише за період діяльності Галицького сейму з 15 вересня до 5 листопада 1908 року складає 2428 сторінок.

19 жовтня 1903 року в Галицькому сеймі розглядали справу щодо внесення змін до Мисливського закону, ініційованих депутатом Жардецьким. У їх обговоренні взяв участь депутат Могильницький, відзначивши, що державна влада часто вдається до корупційних дій під час проведення аукціону щодо права полювання, зменшуючи реальну його вартість. Його підтримав депутат Сколишевський, вказуючи на той факт, що до нього кожне друге звернення надходить з питання несправедливості, закладеної у Мисливському законі щодо розпорядження правом полювання. Він запропонував внести зміни, поклавши організацію аукціону на ґміни. Великий обсяг має промова депутата Гурика, який вважав, що Мисливський закон негативно налаштований до селянина в частині отримання відшкодувань за завдані дичиною збитки. Протилежної думки був депутат Стадніцький. Він вказав, що тогочасний Мисливський закон є добрим, і селяни не можуть на нього скаржитися. На думку депутата Сколишевського, мисливство має розвиватися, але не ціною кривди для селян. Для розв'язання цього питання він пропонував визначити однакові права і для ґмінних, і для приватних земель, бо на той час ґміни не мали права самостійно здавати в оренду право полювання, тоді як приватні землеволодіння мали. Він також звернув увагу на зміну до Мисливського закону щодо відшкодування збитків, «бо теперішні норми є пародією та карикатурою права».

Олег ПРОЦІВ

(Закінчення у наступному номері)

ДОРОГИ, ЯКІ ВЕДУТЬ

Лісівничий молодіжний центр (ЛМЦ), що діє на базі Воротнівського лісництва ДП «Ківерцівське ЛГ», досі єдиний такий в Україні. Цей заклад унікальний специфікою роботи, методикою її організації, підходами до виконання поставлених цілей. І спектр напрямків діяльності постійно розширюється. Адже кожен захід, навіть кожен відвідувач, який сюди потрапляє, додає щось своє.

Воротнів не може не надихати. Про це подбала природа. Лісівники додали родзинку, попрацювавши над комфортом для людей – вийшла неперевершена гармонія співіснування.

За рік, що минув, у Лісівничому молодіжному центрі побували науковці, студенти, школярі, військові з родинами, діти загиблих Героїв, молодь з особливими потребами, сім’ї вразливих категорій, волиняни та гості з різних куточків України і світу...

Керівник-координатор ЛМЦ Валентина Юхимчук підраховує, що за 2018 рік відбулося 84 заходи різного спрямування (104 – за весь період роботи Центру), в яких взяли участь більш як 3165 осіб (3650 – за весь період). Не кажучи вже про десятки тисяч відвідувачів, які щодня просто прогулюються територією. І це не залежить від погоди. Адже Воротнів прекрасний у будь-яку пору року.

«Ми проводили дослідження з науковцями та студентами, адже маємо на території унікальні рослини, вчили-

У ВОРОТНІВ

ся разом із дітьми просто неба, сміялися і плакали разом із малечею з особливих родин, вчилися робити декоративні вироби, відзначали новорічно-різдвяні свята... Ми дуже активно прожили цей рік і ще більше запланували на наступний. Інакше у нас і бути не може, адже люди постійно телефонують, цікавляться, пропонують оригінальні заходи», – розповідає Валентина Петрівна.

За цей час співпрацю вдалося налагодити із понад трьома десятками громадських організацій, волонтерськими групами, навчальними закладами.

Постійними гостями тут є вихованці шкільних лісництв. Діти не лише стають активними учасниками заходів, а нерідко й самі перевтілюються у вчителів та акторів, готують програми для гостей ЛМЦ.

Комплексні екскурсії школами-студіями Лісвничого молодіжного центру, пізнавальні ігри-мандрівки, різнопланові свята та майстер-класи – все це невід'ємна складова діяльності закладу.

Робота з науковцями Волинських вишів, педагогами та лісівниками щодо написання наукових робіт, проектів, практичних занять з дослі-

ДОВІДКОВО

У Лісівничому молодіжному центрі роботу проводять у навчальних студіях Воротнівського лісництва: «Школа лісового лікаря»; «Школа лісового дизайнера»; «Школа мисливця»; «Шкільна майстерня»; «Школа юного садівника»; «Школа юного бджоляра».

Пріоритетні напрямки діяльності Лісівничого молодіжного центру було напрацьовано науковою радою ВОУЛМГ та успішно реалізуються:

– профорієнтаційна (популяризація професії лісівника екскурсійно-просвітницькими заходами серед учнівської та студентської молоді);

– навчально-виховна робота (проведення комплексних навчань, екскурсій, фестивалів, семінарів та інших заходів для молодших школярів, вихованців учнівських лісництв, студентів та лісівничої молоді, підвищення кваліфікації молодих спеціалістів державних лісогосподарських підприємств);

– науково-дослідницька (робота з науковцями Волинських вишів, педагогами та лісівниками щодо написання наукових робіт, проектів, практичних занять з дослідження об'єктів флори і фауни Воротнівського заказника);

– еколого-лісівнича просвітницька діяльність (просвітницькі заходи з еколого-лісівничої тематики серед дітей, молоді та громадськості).

дження об'єктів флори і фауни Воротнівського заказника триває у Центрі досить активно.

Приємно, що до Лісівничого молодіжного центру протоптали стежину гості з усіх регіонів України і не тільки. Побували тут уже делегації з Польщі, Австрії та Фінляндії.

У жовтні 2018-го відзначили першу річницю від часу створення Лісівничого молодіжного центру. День народження мега-крутезного проекту – як назвали ЛМЦ у ЗМІ – був запальним, яскравим, веселим, неординарним та захопливим. І все тому, що головними гостями свята стали діти. Багато дітей. Різного віку. З різних шкіл. Чи просто з родинами. З різних куточків області. Загалом у заході взяли участь більш як 300 дітей та дорослих. Розважалися, частувалися та складали плани.

Робота триває. Воротнів гостинно запрошує до співпраці.

Світлана ДУМСЬКА

еко

«Зелена» соціальна реклама від Plant-for-the-Planet (масова шкільна екологічна ініціатива, мета якої – поширення серед дітей, молоді та дорослих ідеї глобального поліпшення клімату на планеті шляхом висаджування дерев. Кожне посаджене дерево розглядають як символ екологічного руху, що бореться з негативними змінами клімату).

Наш кор.

СИМВОЛ КОХАННЯ

Витончені та неймовірно граційні птахи – лебеді – герої казок, легенд та мультфільмів. Це символи вірності у коханні, які увійшли в нашу мову фразеологізмом – лебедина вірність.

Тіло лебедя покривають близько 25 тисяч пір'їн. Настільки густе оперення забезпечує прекрасну теплоізоляцію, особливо завдяки шару ніжного пуху, що лежить під покривними перами. А линька у пернатих відбувається поступово з липня до грудня. У шлюбний сезон наріст на дзьобі лебедя-шипуна збільшується. Що більший наріст, то кращий фізичний стан птаха. У лебедів-шипунів з'являються і сірі, і білі пташенята, яких у минулому помилково визнавали окремим видом. В дорослому віці білі пташенята відрізняються від своїх звичайних родичів світло-рожевими лапами. Шийний відділ лебединого хребта складається з 25 хребців. Шия самця може сягати довжини 80 см і дає змогу птахові дотягнутися до кожної пір'їнки на тілі під час обов'язкового туалету.

...Лебідь (Cygnus) – рід водоплавних птахів родини качкових. Оперення лебедів за забарвленням буває білого, сірого або чорного кольору.

Лебеді відрізняються довшою шиєю, яка дозволяє обшукувати дно в пошуках їжі у ще глибших водах. Розмах їхніх крил досягає двох метрів, а маса може перевищувати п'ятнадцять кілограмів. У них дуже розвинена літальна мускулатура, що дозволяє їм долати тисячі кілометрів на щорічних перельотах на південь і назад.

До речі, про лебедину пісню. Взагалі-то лебідь володіє досить скромними голосовими можливостями. Протягом першого року життя він здатний лише шипіти, але потім видає крики, подібні до журавлиних, трубні, хоча і більш тихі. Водночас, всупереч думці, що лебідь співає тільки перед смертю, лебединий крик завжди достатньо мелодійний і меланхолійний. Загалом же крики лебедів, зливаючись в хор, справді нагадують пісню.

З давніх-давен білий лебідь – ознака досконалості, чарівності, привабливості та безсмертя. Міфологічне значення цього птаха пов'язане зі здатністю душі мандрувати небом в образі Лебедя, що виступає як символ відродження, цнотливості, гордої самотності, мудрості. В Індії, Персії, Аравії, Скандинавії, а також у слов'янських народів славиться і шанується саме жіночий аспект образу лебедя як символ дівоцтва та неймовірної краси.

У геральдиці цей величний птах трапляється доволі часто. Цікаво, що на печатці XVII століття міста Кронеборг (Карелія) зображені лебеді, які летять ключем. Знак «Лебеді, що летять ключем» є символом об'єднаної Європи, яким Британія відзначила своє головування в Європейському Союзі у 2005 році. Як тільки один з лебедів втомлюється бути ватажком, його змінює наступний – у цій метафорі виражена ідея зміни голови ЄС.

У християнстві білі лебеді – це чистота, милосердя і символ Діви Марії. Його передсмертна пісня символізує страждання мучеників і християнське смирення. У кельтів – сонячні божества, які допомагають людям. Лебеді володіють запозиченою у Сонця і води здатністю виліковувати, символізують щедрість і любов. Для китайців лебідь – це сонячний птах, Ян. За древньогрецькими легендами, лебідь з народження супроводжував Аполлона і був його покровителем.

Наш кор.

Фото Олександра ДУРМАНЕНКА

РОСЛИНА ДЛЯ ЖІНОК

ЖИМОЛОСТЬ КОЗОЛИСТА – НЕВИВЧЕНА Й НЕПЕРЕВЕРШЕНА

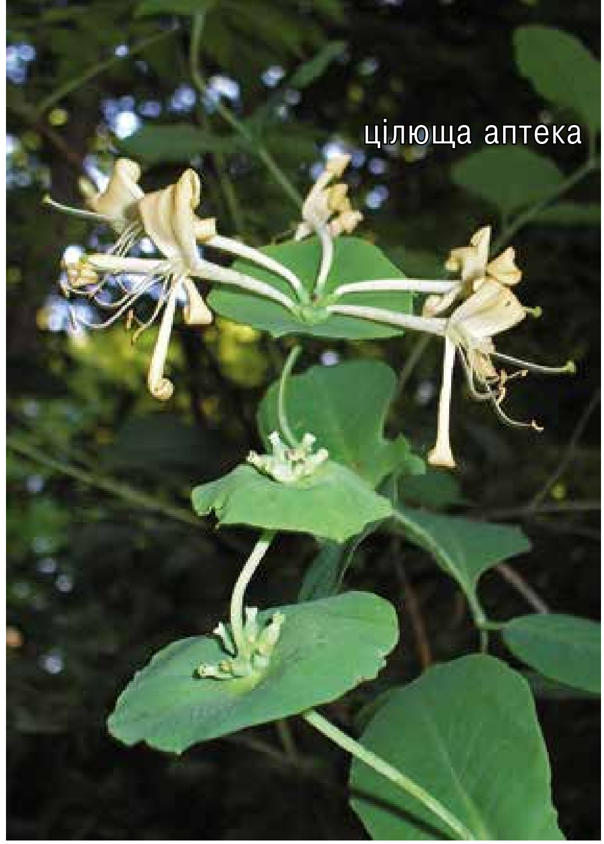

Жимолость козолиста – жимолость (душистая) каприфолий (рос.) – Lonicera caprifolium L. Народні назви: варискуда, духм'яниця, жимолость козяча.

Жимолость козолиста належить до роду Жимолость (Lonicera L.) – багатолітній, сильно гіллястий кущ зі стовбуром завдовжки 3-5 м, має тонкі гілляки з темною або сіро-бурою корою. Бруньки яйцеподібні, світло-коричневі. Листки широкоеліптичні, 2-3 верхні пари листків зростаються основами, зверху темно-зелені, знизу зелені. Квітки рожеві, жовті, сидячі, триярусні, цвітуть у травні-червні, дають стійкий приємний духмяний запах. У пору цвітіння на квітках в умовах саду нерідко заводиться тля. Ягоди червоні, кулясті, діаметром до 8 мм, достигають у липні. Плід – кілька насінин (від 3 до 6 шт.) світло-коричневого кольору, округлої або еліптичної форми. Морозостійка рослина, краще розвивається і рясно цвіте в умовах достатньої кількості світла, у підліску сосново-дубового деревостану стиглого віку квіток небагато й вони мають значно менші розміри. В умовах Ківерцівського НПП «Цуманська пуща» в урочищі Ківерцівська дача трапляється щільними заростями, які без опор не піднімаються вище від людського коліна.

На території Західної України її вирощують як декоративну рослину. У лісах трапляється рідко.

Для лікувальних цілей використовують квітки і всю надземну частину рослини, зібрані в пору цвітіння.

Хімічний склад жимолості козолистої не досліджено, але ми маємо певні знання.

Квітки містять ефірну олію з особливим, не подібним до інших рослин, запахом, що й спонукає людей переселяти цю рослину до своїх садиб.

Жимолость має сечогінні, ранозагоювальні, протизапальні та знеболювальні властивості.

Рослина володіє антивірусною дією проти вірусу тютюнової мозаїки. Відвар листя зовнішньо застосовують для полоскання при захворюваннях горла і для компресів при алопеції.

Свіже листя й сік з листя застосовують при дерматозах. Сік листя помічний при малігнізованих виразках. Настій квіток використовують як сечогінний, потогінний, відхаркувальний засіб.

Водяну настоянку квітів застосовують у вигляді примочок для лікування захворювань очей.

Свіже подрібнене листя прикладають до ран для їх швидкого загоювання. Відвар або настоянку з листя і пагонів п'ють при шлунково-кишкових коліках. Цим самим відваром миють голову в разі випадання волосся.

Способи приготування та застосування лікарських засобів на основі жимолості козолистої рекомендують Лавренова Г. В. і Лавренов В. К. у книзі «Енциклопедія лікарських рослин» 1997 року видання:

- 1 ст. ложка подрібнених сухих листків на 1 скл. води, кип'ятити 4-5 хв, настоювати 1 год, процідити, використовувати для полоскання порожнини рота при захворюваннях горла;
- 1 ч. ложка квіток на 1 скл. окропу, настоювати 30-40 хв, процідити, приймати по 1 ст. ложці 3-4 рази на день;
- 1 ст. ложка подрібнених пагонів та листя на 300 мл окропу, настоювати 2 год, процідити, вживати по 1 ст. ложці 3-4 рази на день.

Хоч хімічний склад жимолості козолистої наразі не вивчено, але наука на місці не стоїть – отже, вивчить. Рослина заслуговує на особливу увагу тому, що люди її полюбили саме як декоративно привабливу, а надто за її неперевершений запах, здатний піднімати людям настрій і заспокоювати втому сердець. А парфумерія має прокинутися й використати на користь для прекрасної і одночасно більшої половини людства властивості цієї рослини.

Час пішов. Хто буде першим?

Валерій ПНЕВСЬКИЙ
Фото автора

ВІТАЄМО!

Редакція вітає нашого постійного дописувача, автора рубрики «Цілюща аптека» Валерія Пневського із заслуженою нагородою.

ВЕСНЯНИЙ АВІТАМІНОЗ?

Незважаючи на те, що надворі ще сніг і мінусова температура, календар вже за кілька днів розпочне новий відлік – весняний.

Скоро весна – пора оновлення та прокидання від зимової сплячки. Організм нині виснажений – нестача вітамінів, сонячного світла і тепла зіграла свою роль. На жаль, крім сонячної погоди, весна приносить і авітаміноз. Що ж робити? Як поповнити вітамінами організм і відновити сили?

У цей період нашим організмам найбільш потрібні вітаміни А, С, В2, калій, кальцій, вітаміни групи В, Е та жирні кислоти. Де ж їх знайти?

Вітаміни А та С знайдемо у капусті, буряку, моркві, картоплі, яблуках, редьці та цитрусових. Варто у цей період зменшити вживання мучних виробів: булочок, хліба, макаронів тощо.

Вітаміни групи В та А, кальцій особливо корисні навесні, адже саме вони не накопичуються в організмі та сприяють викиду гормонів стресу. Нервова система вам тільки подякує. Молочні та кисломолочні продукти прийдуть на поміч: сир, молоко, кефір, ряжанка тощо.

Вітамін Е та жирні кислоти обов'язково віднайдете у гарбузі, його насінні, горіхах, проте ними не можна зловживати! Курага та родзинки також містять корисні речовини.

Вітамін С значно зменшує шкідливий вплив на організм, тому можна за годину до їди випити склянку цитрусового соку або заправити салат соком лимона чи оцтом.

ВЕСНЯНІ НІТРАТИ: БУДЬТЕ УВАЖНИМИ!

Основна їх небезпека полягає в тому, що вони шкодять навіть дорослим, а про малюків до року й казати годі.

Найбільше нітратів накопичується в капусті, моркві, редисці, огірках, буряках. Кріп, салат і петрушка також не є винятком. У капусті нітрати концентруються в качані та верхніх листках, у морквині й редисці – у серцевині, а огірки містять найбільше нітратів у хвостовій частині та шкірці. Тому ретельне очищення овочів і обрізання хвостових частин не будуть зайвими.

Замочуйте перші овочі-фрукти в мисці з водою не менш як на годину! Це частково зменшить їх отруйність.

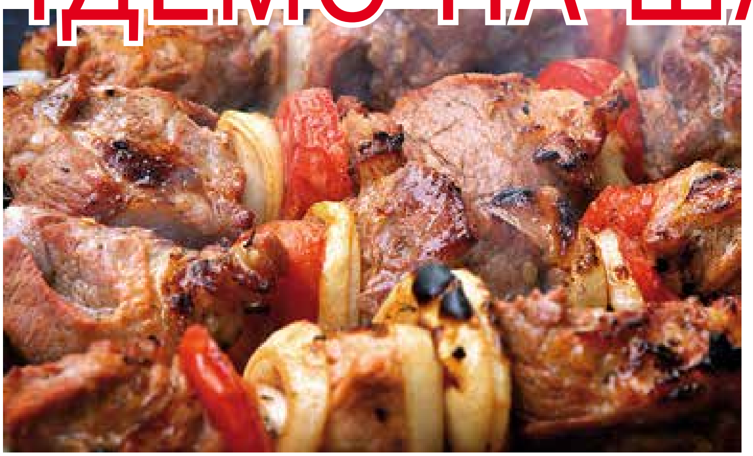
Як рекомендують лікарі, краще вживати овочі-фрукти-ягоди в сезон, у час їх природного для регіону дозрівання.

Якщо ж наважилися разом з родиною поласувати першою привезеною городиною – виконуйте всі вказівки фахівців та дбайте про своє здоров'я. Адже яблука з погреба, квашену капусту з діжки чи компот із сухофруктів ще ніхто не відміняв.

Будьте здорові!

Олександра БІЛЕВИЧ

ЇДЕМО НА ШАШЛИКИ!

МАРИНАД НА ОСНОВІ ЦИБУЛІ ТА ПОМІДОРІВ

(шашлик з будь-якого м'яса)

Час маринування – 6-10 год.

Один великий помідор натріть на тертці з великими вічками, ще два поріжте дрібними кубиками. Одну велику цибулину також натріть, а дві дрібно порубайте. В овочеву масу додайте 3-4 подрібнені зубчики часнику, сіль і перець за смаком, також можна додати ароматної зелені, наприклад, петрушки, кінзи або базиліку.

У глибоку миску покладіть кілограм нарізаного м'яса, залийте його склянкою води і додайте цибулево-томатну суміш.

ГОСТРИЙ МАРИНАД

(шашлик зі свинини або телятини)

Час маринування – 5-8 год.

Підігрійте на водяній бані 1-2 ст. ложки меду. Коли він розтане, додайте до нього 3 ст. ложки соєвого соусу, по 1 ч. ложці кунжутної олії, свіжого або сухого імбиру, 2 розтерті зубчики часнику і червоний перець за смаком.

Отриманого маринаду має вистачити на кілограм м'яса.

ЛИМОННИЙ МАРИНАД

(шашлик з курки)

Час маринування – 2-3 год.

Змішайте 1/2 ч. ложки чорного перцю, стільки ж кориці, по 1 ч. ложці паприки й солі та 2 ч. ложки сушених італійських трав. У спеції додайте 2 розтерті зубчики часнику й 1 ст. ложку лимонного соку. Цієї суміші вистачить приблизно на півкілограма курячого філе.

Щоб шашлик вийшов особливо ніжним, змішайте по 2 ст. ложки лимонного соку й оливкової олії і змащуйте цим складом м'ясо під час смаження.

Нанизайте на шампури до м'яса овочі – вони слугуватимуть гарніром.

МАРИНАД НА ОСНОВІ ЙОГУРТУ ТА КАРІ

(шашлик з м'яса птиці)

Час маринування – 2-3 год.

1 скл. натурального нежирного йогурту без добавок змішайте з 2 ч. ложками карі, посоліть за смаком. У суміш додайте порізану зелену цибулю і помідори чері. Замаринуйте м'ясо на 2-3 год.

МАРИНАД ДЛЯ РИБНОГО ШАШЛИКУ

Час маринування – 1-2 год.

На півкілограма рибного філе візьміть 1 цибулину і наріжте її кільцями. Подрібніть 1-2 зубці часнику і дрібно порубайте невеликий пучок кропу. Все це змішайте, посоліть, поперчіть меленим білим перцем і залийте 1 ст. ложкою оливкової олії.

Коли суміш буде готова, наріжте тонкими кільцями половину лимона, додайте його в маринад і тут же кладіть в нього шматочки риби.

ЕКСПРЕС-РЕЦЕПТ ДЛЯ МАРИНАДУ

(для спонтанного пікніка)

Якщо у вас немає 6-8 год для маринування м'яса, не варто одразу вдаватися до «важкої артилерії» і замочувати м'ясо в майонезі чи оцті. Таким маринадом ви тільки зіпсуєте шашлик.

До нарізаного м'яса додайте потерту цибулю, сіль, перець та інші спеції за смаком. І залийте мінеральною водою. За півгодини можете сміливо братися за смаження.

Смачного!

Розпочинає рік січень... І цей початок надзвичайно здивував погодними аномаліями у всьому світі. У той час, коли США скувало 50-градусними морозами, в Канаді зацвіли вишні, а Німеччину взагалі затопило. В Україні ж були то морози, то відлиги, то снігопади, то потепління. У січні сонця було більше, ніж у попередньому зимовому місяці. Морозні дні з яскравим сонцем і чистим блакитним небом, як у віршах.

ЩЕ ЗИМА, але СКОРО – ВЕСНА...

Кількість зимових свят просто вражає. Мабуть, жоден інший сезон не може похизуватися хоча б приблизним їх числом.

Свято Нового року – це не просто особливий день, а найбажаніший, найжаданіший, наймасштабніший і для дітей, і для дорослих. Кожна сім'я прикрашає свій дім різнокольоровими гірляндами, паперовими сніжинками, блискучими намистинами, але головним атрибутом цього свята все ж залишається новорічна ялинка. Ця красуня своєю присутністю створює оту неповторну святкову атмосферу, яку неможливо відтворити за її відсутності.

Але звідки взялась традиція прикрашати дерева, не кожен знає, насправді це походить із сивої давнини, коли люди вірили в те, що у деревах живуть духи. А дерева, як-от ялинка, що залишаються зеленими навіть узимку, вважаються символом безсмертя. На території України ялинка була символом абсолютно протилежним і характеризувала смерть, а не безсмертя. Лише згодом ми запозичили цю традицію у європейців. У дім спочатку приносили лише гілочку ялинки, а не ціле дерево. Маленька гілочка біля столу чи комина була оберегом від злих духів.

Ну, і якщо вже мова зайшла про «зимові» факти, то є ще кілька цікавих та маловідомих. Ось наприклад: зазвичай сніжинки мають діаметр 5 міліметрів, проте рекордна величина сніжинки,

яку зафіксували, – 12 сантиметрів. А іще візерунок на кожній з них різний, однакових сніжинок не існує. У Японії на острові Хокайдо є цілий музей, присвячений сніжинкам.

Сьогодні за вікном панує лютий. Це місяць останніх морозів, колючих хуртовин та снігових заметів. Проте природа знову все наплутала, і замість зими за вікном геть весняна погода. Усе розтало, пригріває сонечко, хочеться хутчіш скинути теплі речі й бігти зустрічати весну. Дні усе довші та ясніші. Завдяки такому неочікувано теплому лютому, попри всі негаразди, які можуть спіткати, на душі спокійно, погані думки самі по собі тікають із голови.

Уже зовсім скоро прилетять перші птахи. Найпершими провісниками весни вважаються плиски, оскільки вони радують своїм кигиканням вже з початку розтавання льоду. Нерідко можна спостерігати, як вони пливуть за крижиною по річці. Не менш ранні пернаті – граки. Вони також прилітають у свої володіння, щойно розтане сніг на полях. Гракам властиво облагороджувати раніше покинуті гнізда, після чого вони починають висиджувати яйця. Граки одними з перших виводять пташенят.

Проте лютий оманливий і може зненацька так приморозити, що й думки про весну замерзнуть. А саме про морозяний лютий попереджають нас синоптики. Але лише природа знає, які сюрпризи готує.

І все ж – вже так хочеться весни! Отож, будемо нетерпеливо чекати тепла й вірити у краще.

Ляна ЧУРИЛО
Фото Оксани ЧУРИЛО, Любомира БЕЗРУЧКА та Олександра ДУРМАНЕНКА

«ЗАЛІЗНИЙ» РАВЛИК

Кілька років тому експедиція вчених із коледжу Вільгельма і Марії (США) вирушила досліджувати чорні курці (гідротермальні джерела, які викидають високомінералізовану гарячу воду) на Аравійсько-Індійському хребті в Індійському океані. Вчені знайшли багато нових видів поблизу чорних курців, але найцікавішим із них був «залізний» равлик – Crysomallon squamiferum.

Річ у тім, що нога тварини вкрита особливими пластинками (склеритами), які містять залізо. Мушля равлика розділена на три шари. Внутрішній (перламутровий) шар складається з арагоніту, який трапляється в мушлях інших молюсків та в екзоскелетах коралів. Середній шар, найтовстіший з двох, органічний. А зовнішній шар мушлі, як і склерити, складається з сульфідів заліза.

Сьогодні не відомо жодної іншої тварини, екзоскелет або скелет якої складався б із сульфіду заліза. Однак, незважаючи на те, що ця особливість робить Crysomallon squamiferum унікальним серед сучасних тварин, вона була характерна для багатьох древніх тварин, зокрема кембрійського періоду (542-488 млн років тому). Проте генетично цей вид зв'язаний із сучасними равликами.

Рідкісність сульфідів заліза як біологічного матеріалу в природі вчені пояснюють його нестабільністю. Однак поблизу гідротермальних джерел, де мешкає цей особливий равлик, це не так, адже тутешні води завжди багаті на мінерали. Чорні курці викидають гарячу суспензію сполук сірки з залізом, міддю і цинком. А при контакті з холодною водою вона охолоджується, і мінерали осідають на дно, насичуючи воду цими речовинами.

Цікаво, що вміст сульфідів заліза в мушлі равлика Crysomallon squamiferum дозволяє йому залишатися неушкодженим після атаки таких хижаків, як краби. Останні можуть стискати міцну мушлю протягом кількох днів, але вона все одно залишиться цілою.

Підготувала Яна ТЕТ

СИМВОЛ ГАВАЇВ

Цей вид павуків трапляється на Гавайських островах, зокрема й на острові Мауї. Усміхнений павук має дуже оригінальне забарвлення тіла, що нагадує обличчя усміхненої людини. Варто зазначити, що у кожної особини воно унікальне, тобто ви не зустрінете павуків з однаковими «смайликами» на тілі. Ці створіння абсолютно не шкідливі для людини, що й не дивно, адже павук дуже малий – довжина тіла становить близько 5 міліметрів. Місцеві жителі нарекли його павуком із людським обличчям. Вчені вважають, що настільки незвичайне забарвлення допомагає усміхненим павучкам вижити. Воно відлякує птахів-хижаків, які через таке яскраве забарвлення довго вирішують, отруйний павук чи ні. Тож потенційні жертви мають шанс втекти. Павучки харчуються дрібними комахами і ведуть нічний спосіб життя.

Усміхнений павук – символ дикої природи Гавайських островів. Цей вид перебуває на межі вимирання і винна у цьому, звісно, людина. Основною причиною загибелі цих позитивних павуків є нові види тварин і рослин, яких завозять на Гаваї.

Підготувала Анна КРАВЕЦЬ

ЩОБ ТИ СТАВ КРАЩИМ

Дідусь з онуком йшли великим лісом. Ледь помітна стежинка звивалася поміж високими деревами. Вечоріло. Подорожні втомилися. Дідусь уже збирався заночувати десь під кущем, аж тут хлопчик побачив у гущавині хатинку.

– Дідусю, он хатинка! – радісно вигукнув онук. – Може, в ній переночуємо?

– Так, це хатинка для подорожніх, – сказав дідусь.

Вони зайшли в лісову хатинку. У ній було чисто, на стіні висіла гілочка з ялинки. За народним звичаєм це означало: заходьте, будь ласка, любі гості.

Дідусь і онук підійшли до столу й побачили на ньому хлібинку та глечик з медом. Поряд лежала маленька гілочка ялинки. На підвіконні – відро з водою.

Дідусь і внук умилися й сіли вечеряти.

– Хто це все поставив на стіл? – питає онук.

– Добра людина, – мовив дідусь.

– Як це так? – дивується онук. – Залишила нам добра людина їжу, а ми й не знаємо, хто вона. Для чого ж вона старалася?

– Щоб ти став кращим, – відповів дідусь.

ОСТАННЯ ГРИВНЯ

Батьки пообіцяли малюку взяти його в далеку подорож. Онук запитує у бабусі:

– Бабусю, а ти зі мною поїдеш?

– Онучку, мені їхати з тобою нема за що, грошей у мене немає, – жартома відповіла вона.

Малюк замислився, а потім сказав:

– Бабусю, я дам тобі одну свою гривню, і ти зможеш поїхати зі мною!

– Ні, мій хороший! Однієї гривні мені не вистачить.

Хлопчик знову замислився і з сумом сказав їй:

– Нічого, я про тебе пам’ятатиму і любитиму тебе, ти тільки не нудьгуй!

Але було видно, що якась думка не дає хлопчику спокою. Через деякий час він підбіг до бабусі і радісно обійняв її:

– Добре, моя улюблена бабусю! Я віддам тобі свою останню гривню, щоб ти поїхала зі мною!

...Справжня любов починається тоді, коли заради неї готовий віддати все, що маєш.

БО Я – ЛЮДИНА

Вечоріло. Битим шляхом йшли двоє подорожніх – батько й семирічний син.

Посеред шляху лежав камінь.

Батько не помітив його, спіткнувся, забив ногу. Крекчучи, він обійшов камінь і, взявши дитину за руку, пішов далі.

Наступного дня батько з сином йшли тією ж дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу.

Третього дня батько й син пішли тією ж дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:

– Дивись уважно, синку, треба обійти камінь.

Ось і те місце, де батько спіткнувся й забив ногу. Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать – обіч дороги сидить сивий старий дід.

– Дідусю, ви не бачили тут каменя? – запитав хлопчик.

– Я прибрав його з дороги.

– Ви також спіткнулися й забили ногу?

– Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

– Чому ж ви прибрали камінь?

– Бо я – людина.

Хлопчик зупинився у задумі.

– Тату, а ви хіба не людина?..

РОЗМАЛЬОВКА-РЕЛАКС

Традиція –
це не збереження попелу,
а роздмухування вогню.
Жан ЖОРЕС

Фото Оксани ЧУРИЛО